

5.7.2022

Metsähallitus
PL 81 (Veteraanikatu 5)
90101 Oulu

LYYPÄKIN TUULIVOIMAHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA, SIMO

HANKETIEDOT

Hankkeesta vastaava

Metsähallitus
PL 81 (Veteraanikatu 5)
90101 Oulu
Yhteyshenkilö: Ville Koskimäki (puh. 040 536 9582)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(a)metsa.fi

Yva-konsultti

FCG Finnish Consulting Group Oy
Elektroniikkatie 6 (III krs)
90590 Oulu
Yhteyshenkilö: Leila Väyrynen (puh. 040 5412 306)
Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)fcg.fi

Yhteysviranomainen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 3 B
96101 ROVANIEMI

Yhteyshenkilö: Heini Ervasti (puh. 029 503 7409)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehdoista

Tuulivoimahanke sijaitsee Simon kunnassa, noin 26 kilometrin etäisyydellä Simon keskustasta koilliseen Tainiojen länsipuolella ja Simojoen pohjoispuolella. Alaniemen kylä jää tuulivoimahankealueen eteläpuolelle ja Runkauksen luonnonpuisto sijoittuu tuulivoimahankealueen pohjoispuolelle. Tuulivoimahanke koostuu enintään 42 voimalasta, joiden yksikköteho on enintään 6–10 MW. Kokonaisteho tulisi tällöin olemaan 42 voimalalla noin 252–420 MW. Tuulivoimahankealueen koko on noin 11 170 hehtaaria ja se sijoittuu pääosin valtion maille. Tuulivoimahankeen vaihtoehdot ovat:

VE 0: Uusia tuulivoimaloita ei toteuteta

VE 1: 42 uutta tuulivoimalaa hankealueen itäosassa

VE 2: 42 uutta tuulivoimalaa hankealueen länsiosassa

Voimajohdon pituus tuulivoimapuiston ulkopuolella on noin 20–21 kilometriä.

Tuulivoimapuiston alueelle rakennetaan arviolta 3 muuntoasemaa, joille tuulivoimaloilta sähköntuotanto siirretään maakaapeleilla. Sähkönsiirron vaihtoehdot ovat:

VEA: Liittymispiste on Simojoen sähköasema. Muuntoasemien välille rakennetaan 110 kV voimajohto. Eteläisimmältä muuntoasemalta rakennetaan 2 x 110 kV voimajohto Simojoen sähköasemalle. Sähkönsiirtoreitin osalta tarkastellaan useita hieman toisistaan poikkeavia alavaihtoehtoja.

VEB: Liittymispiste on tuulivoimapuiston alueelle rakennettava 400 kV sähköasema. Muuntoasemien välille rakennetaan 110 kV tai 400 kV voimajohto. Pohjoisimmalta muuntoasemalta rakennetaan voimajohto suunnitteilla olevan Fingridin Petäjaskoski–Nuojuankangas 400+110 kV voimajohdon varrelle rakennettavalle uudelle sähköasemalle.

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (5.5.2017/252) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. Yva-menettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Yva-lain liitteen 1 kohdan 7e) mukaan yva-menettelyä sovelletaan tuulivoimahankeisiin, kun

yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 MW.

Hankkeesta vastaavan on yva-lain 16 §:n mukaan toimitettava ympäristövaikutusten arviointiohjelma yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelman tulee sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta ja sen kohtuullisista vaihtoehdoista, kuvaus ympäristön nykytilasta, ehdotus arvioitavista ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä sekä suunnitelma arviointimenettelyn järjestämisestä. Arviointiohjelman sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Yhteysviranomaisen huolehtii siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään lausunnot ja varataan tilaisuus mielipiteiden esittämiseksi. Yhteysviranomaisen antaa hankkeesta vastaavalle lausunnon arviointiohjelmasta.

Hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (yva-selostus) arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Yva-lain 19 §:n mukaan arviointiselostuksen tulee sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta, kuvauksen ympäristön nykytilasta, kuvauksen hankkeen ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista, niiden lieventämisestä, seurannasta ja vaihtoehtojen vertailusta, tiedot ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toteuttamisesta ja yleistajuisen yhteenvedon. Arviointiselostuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että myös arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen tarkistaa arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun sekä laatii tämän jälkeen perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Lupahakemukseen on ennen päätöksentekoa liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on otettava huomioon arviointiselostusta koskevat kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon.

Metsähallitus on 19.4.2022 toimittanut Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen Lyypäkin tuulivoimahanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman. Lapin ely-keskus antaa tämän lausunnon yva-lain mukaisena yhteysviranomaisena. Hankkeeseen sovelletaan yva-lain 3.1 § mukaisesti yva-menettelyä.

Ennakkoneuvottelu

Hankkeen suunnittelusta järjestettiin ennakkoneuvottelu 9.2.2021 edistämään muun muassa hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa sekä hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Ennakkoneuvotteluun osallistuivat yhteysviranomaisena, Simon kunta, Lapin liitto, Tornionlaakson museo, Metsähallitus sekä FCG Finnish Consulting Group Oy. Yva-ohjelmassa on virheellisesti esitetty, että ennakkoneuvottelu olisi järjestetty 12.1.2022. Hankkeen seurantaryhmä kokoontui ensimmäisen kerran kyseisenä ajankohtana.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Yhteysviranomaisena tiedotti arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olosta julkisella kuulutuksella sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämismahdollisuudesta 11.5.-10.6.2022. Kuulutus sekä arviointiohjelma julkaistiin ympäristöhallinnon verkkosivuilla <http://www.ymparisto.fi/lyypakintuulivoimahankeYVA>. Kuulutus on lähetetty 9.5.2022 Simon, Keminmaan, Ranuan ja Tervolan kunnille julkaistavaksi niiden verkkosivuilla. Lisäksi arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu Lapin Kansassa sekä Kuriiri- ja Kotikulmilla -lehdissä 11.5.2022 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua kuulemisaikana paperimuodossa Simon, Keminmaan, Ranuan ja Tervolan kunnissa ja Lapin ely-keskuksessa. Lisäksi arviointiohjelma on toimitettu Simon, Keminmaan, Ranuan ja Tervolan kunnankirjastoihin.

Yleisötilaisuus

Arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus 19.5.2022 klo 17 alkaen Alaniemen kylätalolla (osallistumismahdollisuus myös etäyhteydellä). Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa oli läsnä 20 henkilöä sekä etäyhteydellä 6 henkilöä. Yleisötilaisuudessa kysyttiin seuraavia seikkoja:

1. Miten korkea on tuulimittausmasto?
2. Voimalan korkeus, mihin asti korkeus on mitattu?
3. Meneekö hankealueen ulkopuolinen sähkönsiirto maakaapelina vai ilmajohtona?
4. Selvitetäänkö liito-oravia?
5. Mitä maastotyöpäivä käytännössä pitää sisällään?
6. Miten pöllöselvitys vaikuttaa hankkeeseen?

7. Voimajohtoreitillä ei ole kuin pesimälinnustoselvitys, miksi ei ole muuttolintuselvitystä?
8. Minkä korkuisia voimajohtolinjat ovat?
9. Eikö sähkönsiirtoa voi vetää maakaapelina?
10. Eikö Leilisuon siirtoyhteyttä toteuteta maakaapelina?
11. Onko linnustoselvityksissä löytynyt jotain erityistä?
12. Onko tehty selvityksiä, miten vaikuttavat lintujen muuttokäyttäytymiseen?
13. Huomioidaanko selvityksissä, että alue on täysin hiljainen?
14. Sopiiko tämä Fingridin Petäjäsoski-Nuojuankankaan siirtoverkon valmistuminen 2027 aikataulullisesti myös tähän Lyyppäkin tuulipuiston hankkeen valmistumiseen?
15. Kuinka laaja on kahden rinnakkain olevan 110 kV voimajohtojen johtoaukea? Kuinka lähelle tiealuetta voimajohto voidaan sijoittaa?
16. TV-lähetys tulee Simojokivarteen Tervolan lähettimen kautta. Tunnetusti tuulivoimalat aiheuttavat häiriöitä tv-lähetysiin. Onko tehty selvitystä siitä, miten nämä tuulivoimalat vaikuttavat paikallisten asukkaiden ja kesämökkiläisten TV-vastaanottiin?
17. Vanhanäjänaho otettava huomioon. Miksi on Lyyppäki-nimi?
18. Ensimmäinen lähinnä oleva mylly, miten lähellä ahoa?
19. Miten vaikuttaa riistaan?
20. Kun voimalinja tulee puiston pohjoispuolelle, on laaja alue, jossa ei puustoa?
21. Eikö kytkinkenttiä voisi asentaa esim. turvekentille, jossa on jo aukeaa jo valmiiksi?
22. Puhutaan, että hanke on kovin ympäristöystävällistä - mutta paljonko alueelle kuljetetaan esimerkiksi betonia tms. rakennusmateriaalia?
23. Luonnonsuojelulaki on muuttumassa, miten uusi LSL otetaan huomioon?
24. Yva-ohjelmavaiheessa tulee ottaa kantaa Natura -tarveharkintaan, tehdäänkö Natura-arvio?
25. Onko myllyn elinkaari 30 vuotta ja kenelle siivoaminen jää sitten?
26. Onko voimajohtosta kuvaa, miten menee kauemmas?
27. Olen yrittäjä ja poromies ja kannatan tuulivoimahanketta. Olen todennäköisesti puiston lähin asukas. Poroni vasovat alueella. Kuinka paljon poromiesten pitää tulla vastaan, kun erilaisia esteitä laidunalueiden välille tulee koko ajan? Koska ei olla Ylä-Lapissa, poromiehiä on vähän. Seurantaryhmässä todettiin, että tulisi selvittää myös vaikutuksia porotalouteen. VE0 -vaihtoehtoa ei näy. Missä vaiheessa hanke olisi vielä toteuttamiskelpoinen? Nyt pitäisi painaa jarrua hankkeissa. Nyt on kyse elinkeinoista.
28. Lapin liiton tuulivoimaselvitys. Otetaanko se aikataulullisesti huomioon tässä hankkeessa?
29. Minne pienhiukkaset lähtevät lavasta? Lapa on epoksipohjainen ja hiukkaset leviävät ympäristöön?
30. Miten Suomen hiilineutraalius vaikuttaa ilmastonmuutokseen?
31. Miten soteuudistus vaikuttaa kunnan tulomuodostukseen?
32. Miten yhteisvaikutukset otetaan huomioon, kun valmisteilla on yhä lisää hankkeita? Yhteisvaikutuksia ei ole kattavasti arvioitu. Ongelma on, kun kaikki hankkeet ovat samassa vaiheessa.

33. En usko, että päättäjät tietävät, mistä kaikesta päättävät. Milloin asukaskysely on tulossa ja miten se toteutetaan? Kannattaako kyselyyn käyttää tietoa?
34. Missä vaiheessa päätetään asioista ja milloin voi vaikuttaa?
35. Voiko kunta lopettaa suunnittelun jatkamisen?

Lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomaisen pyysi 10.5.2022 ja 20.5.2022 lausunnot seuraavilta tahoilta:

Simon, Keminmaan, Ranuan ja Tervolan kunta, Lapin liitto, Tornionlaakson museo, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Lapin aluehallintovirasto, Luonnonvarakeskus, Ilmatieteenlaitos, Paliskuntain yhdistys, Suomen luonnonsuojeluliitto Lapin piiri ry, Säteilyturvakeskus Caruna Oyj, Digita Oyj, Puolustusvoimat 3. logistiikkarykmentin esikunta, Ilmavoimien esikunta operatiivinen osasto, Maataloustuottajain Lapin liitto MTK-Lappi ry, Metsänhoitoyhdistys Lappi, Suomen Erillisverkot Oy, Kemi-Tornion lintuharrastajat Xenus ry, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry, Meri-Lapin ympäristöterveysjaosto, Simonkylän kyläyhdistys ry, Alaniemen kyläyhdistys ry, Alaniemen Metsästäjät ry, Simoniemen-Viantien kyläyhdistys ry, Maksniemen kyläyhdistys, Isosydänmaan paliskunta, Narkauksen paliskunta, Kemin seudun luonnonsuojeluyhdistys, Rantakairan Sähkö Oy, Keskijoen Metsästäjät ry, Simoniemen metsästäjät, Viantienjoen Metsästysseura ry, Veitsiluodon Metsämiehet ry, Keminmaan riistanhoitoyhdistys ry, Simon Riistanhoitoyhdistys ry, Tainijoen Riistamiehet ry, Simon Alajoen Linnustajat, Yljoen Erämiehet ry, Metsähallitus Lapin luontopalvelut, Väylävirasto, Suomen Metsäkeskus, Maanmittauslaitos, Finavia Oyj, Fintraffic Lennonvarmistus Oy, Lapin Pelastuslaitos, Fingrid Oyj. Lisäksi lausuntopyyntö annettiin tiedoksi seuraaville tahoille: Cinia Group Oy (ent. Coronet), DNA Oyj, Digita Networks Oyj, Edzcom (ent. Ukkoverkot Oy), Elenia, Elisa Oyj, TeliaSonera Finland Oyj.

Yva-ohjelmasta annettiin yhteensä 18 lausuntoa ja 6 mielipidettä. Kaikki lausunnot ja mielipiteet toimitettiin hankkeesta vastaavalle. Lapin ely-keskus säilyttää alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet. Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä.

Yhteenveto lausunnoista

Tervolan kunta toteaa lausunnossaan, että Lyypäkin tuulivoimahankkeen yva-ohjelmassa on tuotu selkeästi esille ympäristövaikutuksia sekä olemassa olevia tietoja ja yva-ohjelmassa on kattavasti esitetty, mitä asioita tullaan yva-selostuksessa käsittelemään. Tervolan kunta esittää täsmennyksenä, että muiden tuulivoimahankkeiden listauksesta puuttuu Tervolan kunnan hyväksymä

kaavoitusaloite Vitsakankaan tuulivoimapuistoa koskien. Tervolan kunta myös esittää, että arvioinnissa tulee yhtenä vaihtoehtona tarkastella arviointiohjelmassa esitettyjen muiden hankkeiden sähkönsiirtoyhteyksien mahdollista yhdistämistä. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota laadittavien melumallinnusten ja välkemallinnusten tasokkuuteen ja kattavuuteen sekä havainnekuvia tulee laatia kattavasti maisemavaikutusten arvioimiseksi.

Tervolan kunta esittää selvitettäväksi sen, mitä tuulivoimaloiden perustuksille ja maakaapeloinnille tapahtuu, kun toiminta alueella päättyy eli puretaanko voimalat vai jätetäänkö ne paikalleen ja maisemoidaan. Lisäksi tulee tuoda esille alueen yleinen jälkihoito toiminnan päättyessä. Arvioinnissa on syytä varautua tarkastelemaan myös muita esille tulleita asioita, kuten esitettyjä mahdollisia mikromuovin aiheuttamia haittoja. Tervolan kunta esittää, että alueella olevien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset mm. sähkönsiirron ja maisemavaikutusten osalta selvitettävän kattavasti.

Fingrid Oyj toteaa lausunnossaan, että tuulivoima-alue sivuaa Fingridin 400 kV voimajohtoa Petäjäskoski-Isokangas sekä tuulivoima-alueelle ja sen viereen sijoittuu Fingridin 400+110 kV voimajohtohanke Petäjäskoski-Nuojuankangas, jota koskeva ympäristövaikutusten arviointimenettely on valmis. Fingrid on valinnut jatkosuunnitteluun reitin, jossa Runkauksen luonnonpuisto kierretään läntisen vaihtoehdon mukaisesti Runkausvaaran pohjoispuolella (lisätiedot tarvittaessa hankkeen yva-selostuksesta, lausunnossa on kuva). Hanke siirtyy seuraavaksi rakentamisvaihetta edeltävään yleissuunnitteluun vuosina 2022–2023.

Voimajohtojen etäisyysvaatimukset tuulivoimaloille on otettava huomioon tuulivoimaloiden suunnittelussa myös tulevien voimajohtojen osalta. Tuulivoimalat tulee sijoittaa vähintään 1,5 x tuulivoimalan maksimikorkeuden määrittämän etäisyyden päähän johtoalueen ulkoreunasta mitattuna. Yva-ohjelmassa esitetyt kantaverkon liityntäsuunnat ovat Fingridin ja toimijan välisen keskustelun mukaiset. Liityntäratkaisu tarkentuu yhteistyössä Fingridin kanssa hankkeen suunnittelun edetessä. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

Tornionlaakson museo toteaa lausunnossaan, että alueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu pääosa lähialueen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävistä maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön alueista ja kohteista, mutta luettelosta puuttuu hankkeen vaikutusalueella sijaitseva maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Saavanojan niityt ja niittytuvat Keminmaalla. Alue on ollut mukana

aiemmassa valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luettelossa (RKY1993) ja Lapissa käytäntönä on ollut, että kun rky-luettelo päivitettiin 2009, entiset valtakunnallisesti merkittävät kohteet luokiteltiin maakunnallisesti merkittäviksi kohteiksi ja alueiksi, jos ne eivät säilyneet valtakunnallisina.

Tornionlaakson museo muistuttaa, että vaikka maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivityksessä Simojoen varren kulttuurimaisemat -alue on rajattu vain Alaniemen ja Ylikärpän alueille, on Simojoen varren kulttuurimaisema kokonaisuutena edelleen maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, joka on osoitettu vaalittavaksi voimassa olevassa maakuntakaavassa. Maisema-alueen ominaispiirteet on kuvattu tekstissä, mutta maisema-alue kokonaisuuden nimi puuttuu taulukosta. Lisäksi on hyvä huomioida, että valtakunnallisesti arvokas Simon rannikon kulttuurimaisemat on myös luonnonsuojelulain 32 §:n mukainen valtakunnallinen maisemanhoitoalue (Simon maisemanhoitoalue), jonka arvot liittyvät nimenomaan kulttuurimaisemaan.

Tornionlaakson museo muistuttaa, että arvioinnissa tulee selvittää myös tiedossa olevat paikallisesti merkittävät arvoalueet ja kohteet. Rakennetun kulttuuriympäristön osalta kohteita on osoitettu muun muassa Simojoen yleiskaavassa. Kaavoitettujen alueiden ulkopuolella on jonkin verran Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeessa inventoituja rakennetun kulttuuriympäristön kohteita.

Arkeologinen inventointi hankealueella on tehty 2021 perustuen olemassa oleviin suunnitelmiin. Tehdyssä inventoinnissa kartoitettiin yksi uusi muinaisjäännöskohde, Onkilamminaho (tunnus 1000041796) tervahauta, sekä tarkastettiin yksi tunnettu muinaisjäännöskohde Ansamaa kivikautinen asuinpaikka (tunnus 1000028654). Inventoinnissa löytyi myös kolme muuta havaintoa, jotka kertovat alueen modernimmasta kulttuuriperinnöstä. Arkeologisen inventoinnin pohjalla on kuitenkin ollut aikaisempi suunnitelma, joka on muuttunut ja nyt tarkastellaan useampaa reittivaihtoehtoa.

Tornionlaakson museo toteaa, että arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota kuvailujen yhtenevyyteen, kaikki tunnetut kiinteät muinaisjäännökset, myös tervahaudat, tulisi merkitä samoilla symboleilla ja huomioida tasa-arvoisesti. Nyt tarkasteltavat reitit, jotka sijoittuvat alkuperäisen jo inventoidun reitin länsipuolelle, sijoittuvat osin kankaille, joiden kohdalla inventointi on riittämätön. Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan esitettyä ja toteutettua arkeologista inventointia tulee täydentää nyt tarkasteltavien sähkönsiirtoreittien osalta ja mahdollisten voimalasijoittelun muutosten takia, jotta vaikutukset muinaisjäännöksiin voidaan arvioida kattavasti.

Tornionlaakson museo katsoo, että yva-ohjelmassa kuvattu muinaisjäännöksiin kohdistuvien vaikutusten arviointi vaikuttaa asianmukaiselta.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan voimaloiden koko on kasvanut, mikä tulee selkeästi tuoda esiin ja huomioida maisemaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa. Muun muassa kookkaampien voimaloiden hallitsevuus maisemassa ja lentoestevalojen näkyvyys ulottuvat aiempaa laajemmalle alueelle. Yva-ohjelmassa esitetty maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnin aiottu toteutustapa vaikuttaa pääosin asianmukaiselta. Havainnekuvia, valokuvasovitteita ja karttatarkasteluja on syytä laatia mieluummin enemmän kuin vähemmän. Maisemallisten vaikutusten arvioinnissa ja havainnollistamisessa tulee tuoda esiin sekä päiväaikainen että yöaikainen vaikutus maisemaan.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan yksittäisen tuulivoimahankkeen kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvien vaikutusten lisäksi ympäristövaikutusten arvioinnissa keskeiseksi nousevat yhteisvaikutukset muiden lähialueella jo olevien ja suunniteltujen tuulivoimahankkeiden sekä muiden merkittävien maankäytön hankkeiden kanssa. Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan näitä vaikutuksia ei voi enää tarkastella pelkästään hankekohtaisesti, vaan kertautuvat yhteisvaikutukset tulee tunnistaa ja tuoda esiin.

Lapin liiton lausunnossa tuodaan esille hankkeen suhde voimassa olevaan Länsi-Lapin maakuntakaavaan, jossa hankealue sijoittuu maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4508). Länsi-Lapin maakuntakaavassa on annettu koko maakuntakaava-alueella koskevia määräyksiä muun muassa arvokkaiden luonnonympäristöjen sekä poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.

Lapin liitossa on vireillä Lapin tuulivoimaselvitys 2022, jossa laaditaan selvitys tuulivoimatuotantoon soveltuvista alueista Lapin maakunnan alueella pois lukien saamelaiden kotiseutualue. Hankkeen tuloksia tullaan hyödyntämään tulevissa Lapin maankäyttöön liittyvissä asioissa, kuten suunnitelmissa, kaavoissa ja lausunnoissa. Hanke päättyy vuoden 2022 loppuun mennessä.

Lapin liiton näkemyksen mukaan Lyypäkin yva-ohjelmassa on tuotu hyvin esille hanketta koskeva maakuntakaava sekä sen määräykset ja merkinnät. Lapin liiton näkemyksen mukaan tuulivoimala-alueen yhteisvaikutuksiin tulee kiinnittää jatkosuunnittelussa erityistä huomiota ja suhde maakuntakaavan ratkaisuihin tulee arvioida. Esitetty yva-ohjelma antaa hyvän pohjan yva-selostuksen laatimiselle.

Lapin aluehallintovirastolla ei ole lausuttavaa terveydensuojelulain (763/1994) mukaisista asioista melun, valo-olosuhteiden tai talousvesikäyttöön tarkoitettujen vedenottamoiden tai pohjavesiesiintymien vaikutusten arvioinnin osalta.

Aluehallintovirasto katsoo kuitenkin tärkeäksi, että kunnan terveydensuojeluviranomainen huomioidaan paikallisviranomaisena niin viranomaisyhteistyössä yleensäkin kuin väestöön kohdistuvien elinympäristöstä aiheutuvien terveydellisten riskien ennalta ehkäisyyn tähtäävässä työssä.

Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossaan metsästyslain 5 §:ssä lueteltuihin riistolajeihin ja esittää lausunnon tiivistelmänä, että tulevassa vaikutusten arvioinnissa on tärkeää tuoda esille muiden maankäyttöhankkeiden yhteisvaikutukset riistalajien, porojen ja metsästyksen osalta. Yva-ohjelmassa vaikutukset poronhoitoon on hyvin kuvattu. Yva-selostuksessa tulee huomioida paliskunnan kuvaus alueen käytöstä, vaikutukset paliskunnan muihin alueisiin (kasvanut paine muilla alueilla, mikäli porot välttävät hankealuetta), jo tapahtunut ja ennakoitu tulevaisuudessa tapahtuva muutos poronhoidossa, johtuen paliskunnan alueella olevan muun maankäytön muutoksista. Lisäksi on tärkeää, että suurinta sallittua alemman eloporomäärän ei tule vaikuttaa haitallisesti paliskunnan neuvotteluasemaan.

Hankealueella havaittiin kaikkia metsäkanalintulajeja ja löydettiin teeren ja metson soitimia. Soidinselvitysten tulokset ovat tärkeitä ja ne tulee ottaa huomioon voimaloiden sijoittelussa. On hyvä huomioida, että pienetkin soitimet voivat olla merkittäviä paikalliselle poikastuotannolle. Luonnonvarakeskus suosittaa mahdollisten vaikutusten lieventämiseksi tornien alaosien maalaamista tummiksi. Lisäksi on syytä ajoittaa rakentamistoimet lisääntymisajan ulkopuolelle. Hankealueelta löydettiin saukon todennäköinen lisääntymisreviiri. Vaikutuksia pohtiessa kannattaa huomioida, että lisääntymistuloksen kannalta keskeisin tekijä on talvella sulana pysyvien saalistuspaikkojen saatavuus elinpiirillä.

Väylävirasto esittää lausunnossaan, että liikennevaikutusten arviointi julkisille teille on esitetty yva-ohjelmassa riittävällä tasolla. Tuulivoimaloiden sijaintia suhteessa liikenneväyliin ohjeistetaan Väyläviraston Tuulivoimalaohjeessa (Liikenneviraston julkaisuja 8/2012), joka tulee huomioida voimaloiden sijoittamisessa. Tuulivoimalan vähimmäisetäisyys on voimalan kokonaiskorkeus (torni+lapa) + suoja-alue maantien keskeltä lukien.

Tuulivoimalakuljetukset vaativat aina erikoiskuljetusluvan ja voimaloiden osien kuljetuksia varten maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky on varmistettava hyvissä ajoin ennen kuljetuksia. Jos rakenteiden vahvistamiselle tai mahdollisten

tasoliittymien ym. parantamistoimille todetaan tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella. Tämä koskee myös mahdollista valaisinpylväiden ja liikennemerkkien väli aikaista siirtoa sekä liittymien avartamista. Asian osalta tulee olla yhteydessä Lapin ely-keskuksen maanteiden kunnossapidon aluevastaavaan.

Liittymäluvat maanteille myöntää Pirkanmaan ely-keskus. Suunnittelussa tulee huomioida, etteivät voimajohdon pylvää estä tai haittaa maanteiden käyttöä. Kaapeleiden ja johtojen sijoittamisessa tiealueelle noudatetaan, mitä liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 §:ssä ja 42 a §:ssä säädetään. Rakennettaessa voimajohtoa maanteiden yhteyteen tulee noudattaa Väyläviraston "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet" -ohjeen (2018) lisäksi Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä johtojen ja rakenteiden sijoittamisesta maantien tiealueelle. Ohjetta tulee noudattaa siinäkin tapauksessa, että uusi johto rakennetaan olemassa olevan johdon rinnalle.

Jos tasoristeyksen käyttö lisääntyy tuulivoimaloiden rakentamisaikaisen liikenteen johdosta merkittävästi tai sen käyttötarkoitus muuttuu, on tienpitäjän haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava Väyläviraston lupa. Väylävirasto voi liittää lupapäätökseen tasoristeyksen rakentamista, uudenlaista käyttöä, kunnossapitoa ja poistamista sekä tasoristeykseen liittyvää tietä koskevia ehtoja. Raskaat erikoiskuljetukset saattavat edellyttää myös tasoristeyskansien vahvistamista ja leventämistä.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom pyytää lausunnossaan, että aineistossa olevat viittaukset Liikenteen turvallisuusvirasto Trafista sekä Viestintävirasto Ficorasta muutetaan viittauksiksi Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiksi. Viestintäyhteydet on otettu yva-ohjelmassa hyvin huomioon, mutta suunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden vaikutukset radiojärjestelmiin. Tuulivoimaloiden on monissa tapauksissa todettu vaikuttaneen tv-vastaanoton laatuun maanpäällisissä tv-lähetysverkoissa. Tuulivoimaloilla on vaikutuksia myös matkaviestinverkkojen kentänvoimakkuuteen ja signaaliin laatuun. Tutkajärjestelmä vaatii toimiakseen riittävää etäisyyttä tuulivoimaloihin. Radiolinkin toiminta taas edellyttää täysin esteetöntä aluetta lähettimen ja vastaanottimen välillä.

Sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä ja on tärkeää varmistaa, että tv- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi. Pienilläkin muutoksilla tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. Eri osapuolten tulisi

tehdä yhteistyötä tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, ettei häiriötä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa.

Traficom suosittelee, että tuulivoimahankkeesta vastaavat ovat yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin radiojärjestelmien omistajiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä sekä teleoperaattoreita tulisi aina informoida tuulivoimahankkeesta.

Metsähallitus Lapin Luontopalveluiden lausunnossa on salassa pidettäviä osioita, jotka on tarkoitettu vain yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan tietoon.

Hankkeen vaikutusten arvioidaan kohdistuvan Metsähallitus Lapin Luontopalvelujen hallinnoimille Runkauksen (FI1300601, SAC) ja Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden (FI1300601, SAC/SPA) Natura 2000 -alueille. Myös hankkeen vaikutusalueelle sijoittuva Kuivasjärven (FI1301611, SAC/SPA) Natura-alue on osittain Metsähallituksen Lapin Luontopalvelujen hallinnassa.

Yva-ohjelmassa sähkönsiirtovaihtoehto VEA:n osalta tarkastellaan viittä toisistaan hieman poikkeavaa reittivaihtoehtoa. On toivottavaa, että yva-ohjelman palautteen perusteella vaihtoehtoja pystyttäisiin karsimaan niin, että yva-selostuksessa tarkasteltaisiin yhtä tai kahta alavaihtoehtoa.

Yva-ohjelman suunnitelmia ja lupia kuvaavassa kappaleessa ei tunnisteta sitä, että sähkönsiirtovaihtoehdon VEA mukaisesti linjatut kaksi 110 kV voimajohtoa sijoittuvat Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueelle, joka on perustettu lailla eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueeksi (676/1981). Suojelualueilla on soidensuojeluasetuksen 1 §:n mukaan kielletty muun muassa ojitus ja maa-ainesten ottaminen, rakennusten, teiden ja laitteiden rakentaminen, turvemaiden olevan puuston hakkaaminen, sekä muut toimenpiteet, jotka saattavat muuttaa suoalueen luonnonmukaista vesitasapainoa. Soidensuojeluasetus ei salli uusien voimajohtolinjojen rakentamista suojelualueille, vaan niiden rakentaminen edellyttää soidensuojeluasetuksen muuttamista. Voimajohtovaihtoehto VEA edellyttää soidensuojeluasetuksen muuttamista lainsäädäntöteitse ja tämä tulisi täydentää yva-selostukseen.

Yva-ohjelman mukaan Natura-arvioinnit tullaan laatimaan Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat (FI1301602, SAC/SPA), Runkaus (FI1301601, SAC) ja Kuivasjärvi, (FI1301611, SAC/SPA) -nimisten Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden osalta.

Metsähallituksen Lapin Luontopalvelut on yhtä mieltä yva-ohjelmassa esitetyn kanssa Natura-arviointitarpeesta. Yva-ohjelmassa on myös tunnistettu oikein, että varsinaisen tuulivoima-alueen sijoituksessa luontodirektiivin perusteella Natura-verkostoon liitetyn alueen ulkopuolelle, tarkastelu voi olla suppeampaa keskittyen suojelun perusteena oleviin eläinlajeihin sekä mahdollisiin luontotyypeille tyypillisiin lajeihin.

Yva-ohjelman mukaan suunniteltu voimajohtoreitti leikkaa Martimoaavan Natura 2000 -alueen itäosaa noin 25 metrin matkalla. Natura-arvioinnissa tulee esittää tarkoilla kartoilla tiealue sekä kaksi rinnakkain sijoittuvaa 110 kV:n voimajohtoa sen hahmottamiseksi kuinka pitkälle Natura-alueelle puuton johtoaukea sekä reunavyöhyke tosiasiallisesti ulottuvat. Vaikka voimajohto voitaisiin toteuttaa Natura-alueen osalta yhteispylväin, varovaisuusperiaatteen mukaisesti voisi olla tarpeen tarkastella myös laajempaa vaihtoehtoa (rinnakkain sijoittuvia linjoja).

Soidensuojelualueelle aiheutuvien vaikutusten tarkastelussa tulee huomioida, että soidensuojelualue on Natura 2000 -aluetta laajempi, joten vaikutukset poikkeavat Natura 2000 -alueelle aiheutuvista vaikutuksista. Metsähallituksen Lapin Luontopalvelut muistuttaa, että Martimoaavan Natura 2000 -alueen suojelun perusteena oleviin lintuihin kohdistuvissa arvioinneissa tulee kiinnittää huomiota tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksiin. Erityisesti on tarpeen arvioida asianmukaisesti harvalukuisiin suuriin petolintuihin kohdistuvia hankkeiden yhteisvaikutuksia. Suurelle petolinnulle aiheutuvien vaikutusten arvioinnissa tulisi hyödyntää Suomessa kehitettyä elinympäristömallinnusta.

Vaikutukset linnustoon on tunnistettu pääpiirteissään hyvin. Vaikka selvitykset on jo suurelta osin ilmeisesti toteutettu, niiden riittävyttä on mahdollista arvioida vasta yva-selostuksessa. Yva-ohjelmassa todetaan, että hankealuetta lähimmät suuren petolinnun aktiiviset pesäpaikat (emo reviirillä viimeisen kolmen vuoden aikana) sijaitsevat yli viiden kilometrin etäisyydellä hankealuerajauksesta. Metsähallituksen Lapin Luontopalvelut kiinnittää yhteysviranomaisen huomion siihen, että tässä yhteydessä käytetty kolmen vuoden seurantajakso aktiivisen pesäpaikan määrittämisessä ei tarkoita, etteikö tätä kauemmin asumattomana oleva pesäpaikka olisi suurelle petolinnulle mahdollisesti tärkeä.

Yva-ohjelmassa jätetään huomioimatta myös se, että lähempänä hankealuetta tunnetaan yksi pitkään asumattomana ollut suuren petolinnun pesäpaikka. Kyseisen pesäpaikan merkitystä ja hankkeen vaikutuksia tähän pesäpaikkaan tulee myös arvioida. Suuren petolinnun reviiri on hyvin laaja ja siten hankkeen vaikutuksia myös

kaukaisempiin reviiireihin, joiden pesäpaikat ovat yli 5 kilometrin etäisyydellä hankealueesta, tulee arvioida muun muassa elinympäristömallinnusta hyödyntämällä.

Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus ry puoltaa Lyypäkin tuulipuistohankkeessa vaihtoehto 0:n toteuttamista eli hanketta ei tulisi toteuttaa lainkaan. Hankealueen ympärillä on luonnontilaisia soita, joilla pesii uhanalaisia tai silmälläpidettäviä aapasuon lintulajeja, joiden kanta on voimakkaasti taantunut viime vuosikymmeninä. Tuulivoimalat häiritsevät toimiessaan lintujen pesintää sekä siihen liittyvää liikkumista, kuten ravinnonhakulentoja.

Hankealue sijaitsee hanhien, kurkien sekä suurten petolintujen muuttoreitillä kohdassa, jossa havaintojen antaman tiedon mukaan muuttavia lintuja erkaantuu Simojoen varresta pohjoiseen kohti pesimäsoita. Laaja tuulivoima-alue muodostaa uhkan alueella, jolla isojen lintujen muutto tapahtuu maastonmuotojen takia verrattain matalalla. Hankealueen tai sen lähiympäristön metsäsaarekkeissa on havaittu pesivän metsäkanalintuja sekä nuolihaukka, joka on häirinnälle altis laji. Myös muiden petolintujen reviiirejä on havaittu hankealueen läheisyydessä.

Alueella on useampia järviä, jotka tarjoavat sääkselle saalistuspaikkoja. Viime aikojen tuulivoimahankkeiden myötä myös sääksen pesimäaikainen häirintä on Peräpohjolan alueella lisääntynyt. Hankkeen vaatima infrastruktuuri, sen rakentaminen sekä lisääntyvä liikenne alueella yleensäkin lisäävät pesivien tai muutolla levähtävien lintujen häirintää alueella.

Käytöstä poistettujen turvesoiden osalta on saatu hyviä tuloksia jyrskyjen soiden muuttamisesta kosteikoiksi, jolloin niillä voi olla lintukantoja elvyttävä vaikutus. Hankealue sijoittuu alle viiden kilometrin päähän Runkauksen luonnonpuiston eteläosan Joutsenlamminaavasta, joka on valtakunnallisesti merkittävä linnustonsuojelukohde. Luonnonpuistojen ympärillä tulee pidättäytyä maankäytöstä, joka muodostaa uhan maisemalle tai suojelualueen maaperän vesitaloudelle. Hankkeen toteuttaminen heikentää lisäksi Lyypäkin alueen läheisten Tainijoen sekä Kuivasjoen virkistyskäyttöarvoa.

Paliskuntain yhdistys jätti viisi sivua pitkän lausunnon. Hanke sijoittuu kokonaan Isosydänmaan paliskunnan alueelle, jonka suurin sallittu eloporomäärä on 2000 ja poronmestajia on 55. Alueen poronhoito perustuu luonnonlaitumien ja porojen luontaisen laidunkierron ympärivuotiseen hyödyntämiseen. Lyypäkin tuulipuisto sijoittuu keskeisille Isosydänmaan paliskunnan tämän osan porolaidun- ja toiminta-alueille.

Isosydänmaan paliskunnan alueelle sijoittuu ennestään jo tuulivoimatuotantoa ja sen alueelle ja siihen rajautuen on parhaillaan useita tuulivoimahankkeita selvitettävänä. Ranuan kunnan puolella paliskuntaan sijoittuu Suhangon kaivoshanke ja Simon eteläosaan sijoittuu valtatie 4, joka on pääosin aidattu ilman, että sen yli pääsee meren puolelle sekä rautatie. Paliskunnan tila on loppumassa.

Paliskuntain yhdistys tuo lausunnossaan esille poronhoitolain mukaisen laidunnusoikeuden ja neuvotteluvollisuuden. Lyypäkin tuulivoimahanke sijoittuu pääosin valtion maille eli poronhoitolain 53 §:n mukaiset neuvottelut tulee järjestää. Yva-ohjelmavaiheessa on pidetty yksi neuvottelu, mutta niitä on syytä jatkaa. Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että hyvä neuvottelukäytäntö tarkoittaa sitä, että neuvottelut aloitetaan riittävän aikaisessa vaiheessa, tasapuolisin tiedoin ja että neuvotteluiden lähtökohtana on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa.

Länsi-Lapin maakuntakaavan määräyksissä on huomioitu poronhoito ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti maakuntakaava on ohjeena yleiskaavaa laadittaessa ja muutettaessa. Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoitajilla on alueella poronhoito-oikeus, he ovat oikeudenhaltijoita, joille ei saa hankkeen kaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoon kohdistuu vaikutuksia, jotka voivat olla merkittäviä ja näin ollen ne on selvitettävä yva-menettelyssä.

Hankealue on laaja ja sijoittuu paliskunnan kevät-, kesä- ja syyslaidunalueille. Useiden pohjoismaisten tutkimusten mukaan porot välttävät ihmistoiminnan aiheuttamaa häiriötä, ja ovat sille herkkiä etenkin kevättalvella, vasoma-aikana ja sen jälkeen pienten vasojen kanssa. Paliskuntain yhdistys esittää lausunnossaan vaikutuksia poronhoidolle, kuten mittavat suorat ja epäsuorat laidunmenetykset, porojen siirtymisen pois alueelta ja sitä kautta lisätyötä sekä lisäkustannuksia poronhoitajille sekä elinkeinon kannattavuuden heikkenemistä. Laidunten vähentyessä, pirstoutuessa ja käytettävyyden heiketessä porojen laidunnuspaine lisääntyy muilla alueilla ja laitumet kuluvat epätasaisesti, mikä voi johtaa porojen teurastuoton (vasaprosentti) alenemiseen ja teuraspainojen alenemiseen, jolloin porotalouden lihantuotto kärsii. Hanke voi aiheuttaa porojen siirtymisen alueille, missä ne aiheuttavat haittaa viljelyksille ja vakituiselle asutukselle.

Paliskuntain yhdistys esittää, että poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida laajasti ja selvitysalueena tulee olla koko Isosydänmaan paliskunta. Arvioinnissa tulee selvittää hankealueen ja vaikutusalueen merkitys paliskunnan poronhoidolle eli paljonko poroja laiduntaa ja käsitellään poronhoitotöissä alueilla mihinkin aikaan

vuodesta. Arvioinnissa tulee selvittää hankkeen rakennelmien (voimalat, voimajohto, tiestö ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin (määrä, laatu), porojen laidunten käyttöön, poronhoitotoimintaan (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit ym.) ja poronhoidon järjestämiseen. Lisäksi poroille aiheutuvia vahinkoja (liikenne, tippuva jää) tulee selvittää. Myös hankkeen sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset alueen poronhoitoon tulee arvioida. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää sekä suorat että välilliset vaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen aikaiset kuin toiminnan aikaisetkin vaikutukset sekä mahdolliset toiminnan jälkeiset pysyvät vaikutukset. Menettelyssä tulee etsiä toimenpiteitä haitallisten vaikutusten estämiseen, lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä alueen poronhoidon harjoittajien kanssa.

Hankkeessa on sekä tuulivoimaloiden alueen että sähkönsiirron osalta välttämätöntä selvittää niiden yhteisvaikutukset olemassa olevien ja suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa. Paliskunnassa on ja sinne on suunnitteilla useita laajoja tuulivoima-alueita. Samat menetelmät tulee olla käytössä hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnissa kuin muussakin poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa. Myös paliskunnan alueelle suunniteltava Suhangon kaivoshanke tulee ottaa huomioon kumulatiivisten vaikutusten arvioinnissa.

Paikkatietoanalyysijä, tilastoja ja tieteellistä tutkimustietoa pohjoismaista tulee hyödyntää arvioinnissa. Paliskuntaa on syytä haastatella alueen merkityksestä ja poronhoitoon kohdistuvista vaikutuksista. Lisäksi tulee hakea yhteistyössä paliskunnan kanssa keinoja estää haitallisia vaikutuksia sekä vähentää niitä vaikutuksia, joita ei ole mahdollista estää.

Paliskuntain yhdistyksen näkemyksen mukaan vaihtoehto ve0 on kannatettavin. Hankevaihtoehtoissa ei ole eroa poronhoidon näkökulmasta, kumpikin on laajoja ja poronhoidolle tärkeällä alueella. Voimajohdon vaihtoehtoista vähiten haittaa aiheuttaa vaihtoehto veb, missä sähkönsiirto liitetään verkkoon hankealueella.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että hanke ei ole toteuttamiskelpoinen siitä poronhoidolle aiheutuvien kohtuuttomien haittojen vuoksi. Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat tulee pyrkiä lieventämään ja korvata Isosydänmaan paliskunnalle täysimääräisesti. Yva- ja kaavoitusmenettelyn aikana on syytä jatkaa neuvotteluita paliskunnan kanssa poronhoitolain 53 §:n mukaisesti.

Isosydänmaan paliskunnan lausunto on sisällöltään vastaava kuin Paliskuntain yhdistyksen lausunto. Isosydänmaan paliskunta toteaa lausunnossaan vastustavansa

hanketta sille aiheutuvien todennäköisten merkittävien haitallisten vaikutusten ja yhteisvaikutusten vuoksi. Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat tulee pyrkiä lieventämään ja korvata Isosydänmaan paliskunnalle täysimääräisesti. Yva- ja kaavoitusmenettelyn aikana on syytä jatkaa neuvotteluita paliskunnan kanssa poronhoitolain 53 §:n mukaisesti.

Simon Alajoen Linnustajat ry kiinnittää huomiota lausunnossaan sähkönsiirron toteuttamiseen Fingridin kantaverkkoon. Lausunnossa esitetään, että sähkönsiirron vaihtoehto vea:ssa voimalinjat sijoittuvat pääosin kaava-alueen ulkopuolelle erämaahan, jolloin ympäristövaikutukset laajenevat tuulivoimapuiston ulkopuolelle ja voimalinjan alle jäävä metsämaa on käytännössä käyttökelvotonta. Lausunnon mukaan vaihtoehto vea aiheuttaa merkittävästi enemmän haittaa luonnon monimuotoisuudelle, virkistysmahdollisuuksille sekä alueen metsätaloudelle. Sähkönsiirron vaihtoehdossa veb uusi voimalinja sijoittuu tuulivoimapuiston sisälle, jolloin se olisi alueella, jossa on suoritettu merkittäviä luonnonmuokkaustoimenpiteitä jo tuulivoimapuiston rakennusvaiheessa. Voimalinjan sijoittaminen tuulivoimapuiston alueelle ei enää toisi mittavia vaikutuksia ympäröivään luontoon ja haittavaikutukset rajoittuisivat tuulivoimapuiston alueelle, jonne rakentamisvaiheessa rakennetaan mittava tieverkosto, joka palvelisi myös voimalinjan vaatimia huoltotöitäkin.

Lausunnon mukaan sähkönsiirron vaihtoehto veb palvelee myös hiilipäästöt optimoimalla. Lausunnossa esitetään sähkönsiirtovaihtoehdon vea hylkäämistä, koska vaihtoehdosta aiheutuu noin 5,2 kertaa enemmän avohakkuuta, rakentamisesta aiheutuvat hiilipäästöt ovat moninkertaiset, erämaata menetetään 198 hehtaaria enemmän ja sillä on maankäyttö-, maisema- ja luontovaikutuksia samassa suhteessa moninkertaisesti enemmän, vaikutukset elämistöön ovat moninkertaiset ja riistalajien elinolot kärsivät merkittävästi ja sähkönsiirtoreitin koko elinkaaren aikaisista ylläpito- ja huoltotöistä aiheutuu päästöjä moninkertaisesti.

Meri-Lapin ympäristöterveysvalvonta toteaa lausunnossaan, että hankealueelle ei sijoitu asuin- eikä lomarakennuksia, eikä niitä ole alle kahden kilometrin säteellä voimaloista. Lisäksi hankealue ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle. Terveystensuojelullisesti olisi hyvä asutukseen rinnastaa myös mökkeily, sillä mökkeilyä ei voi kuitenkaan pitää kestoiltaan lyhytaikaisena arvioidessa olosuhteita ja niiden terveysvaikutuksia. Terveystensuojelun lähtökohdista tuulivoimarakentamisessa tulee käyttää harkintaa rakennettaessa asutuksen tai mökkeilyn läheisyyteen, myös puskurivyöhykkeen lähimaastoon. Sosiaali- ja

terveysministeriö on esittänyt maakuntakaavalausunnoissaan tuulivoimaloiden ja asutuksen väliseksi etäisyydeksi noin 10 kertaa voimalan napakorkeus.

Tarvittaessa tulee harkita napakorkeudeltaan matalampia ratkaisuja, jotta varmistutaan ettei asutukselle tai mökkeilylle aiheudu melusta tai välkkeestä johtuvaa kohtuutonta räsitystä tai terveyshaittaa. Muutoin terveydensuojeluviranomaisella ei ole huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta toteaa lausunnossaan, että jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Seuraavat tahot ilmoittivat, että niillä **ei ole lausuttavaa tai huomautettavaa: Maanmittauslaitos, Säteilyturvakeskus ja Lapin pelastuslaitos.**

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipiteen 1 antaja vastustaa Simon tuulivoimapolitiikkaa ja hanketta voimakkaasti. Lyyppäkin tuulivoima-alue sijaitsee luonnonpuiston ja soidensuojelualueen välissä, ja luonto sekä monipuoliset kasvi- ja eläinlajien elinpaikat pirstoutuvat, jos alueelle rakennetaan teitä ja tuulivoimaloita. Simojoki on harvinainen nousulohen vuoksi. Mielipiteen antaja on huolissaan Simojoen eläimistöstä ja maisemasta. Martimoaavan soidensuojelualue sekä myös jokiranta, maaseudun rauha ja tähtitaivas ovat mielipiteen antajalle tärkeitä, asuinpaikkaan Simojoki-rannassa vaikuttavia tekijöitä. Lyyppäkin tuulivoimahanke on tuhonnut sekä mielipiteen antajan että monen muunkin unelmat.

Mielipiteen mukaan hanke on ristiriidassa Simon yrittäjämyönteisten arvojen kanssa, sillä voimalahanke vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi alueen porotalousyrittäjiin. Arvioinnissa tulee huomioida muuttolintureitit ja pesimäpaikat. Martimoaapa on tärkeä myös muuttolintujen suhteen.

Mielipiteen antaja pohtii, miten yva-asiakirjassa määritellään hankkeesta aiheutuvien haittojen vaikuttavuus ja onko olemassa jokin raja siitä, milloin haitat ovat liian suuret, jotta hanketta ei kannata toteuttaa sekä onko tuulivoimaloita ja niiden vaikutuksia tutkittu tarpeeksi, ja ovatko päättäjät lukeneet myös kansainvälisiä tutkimuksia.

Hankkeella on vaikutuksia ihmisiin. Tutkimuksia on tehty vähän, ja niissä käytetyt tuulivoimalat ovat olleet matalampia ja pienitehoisempia. Äänen vaikutus kertautuu, kun voimalat ovat jonossa tai vierekkäin. Erityisesti mielipiteen antaja haluaa kattavan

selvityksen infraäänien vaikutuksista ihmisiin ja eläimiin. Infraääni on vähän tutkittu aihe Suomessa ja meluhaittoja vähätellään. Lyyppäkin alue sijaitsee paikassa, jossa kuuluu vain luonnonääniä, jolloin tuulivoimaloiden aiheuttama ääni olisi verrattain häiritsevä. Tulee myös huomioida, että joki kantaa ääntä vielä kauemmas.

Mielipiteen antajan mukaan tuulivoimayritykset tekevät melumallinnuksia ja mittauksia siten, että tuulivoimalat on asetettu hiljaisempaan asentoon, jolloin saadaan tutkimustulokset, joiden mukaan melua on todellisuutta vähemmän.

Matalalla tuulivoimalalla haitat ovat korkeita pienemmät. Ihmisille tulisi tarjota tietoa hankkeesta ymmärrettävässä muodossa. Infotilaisuudessa keskusteltiin paljon alueella sijaitsevista luonnonpuistoista ja suojelualueista, jotka tulisi ottaa huomioon vaikutusten arvioinnissa. Voimajohtoreitin vaihtoehto vea, sijoittuu peltoaukiolle, joka on keväisin erittäin suosittu pysähdyspaikka hanhille, joutsenille ja kurjille. Pellolla liikkuu myös haukkoja ja pöllöjä.

Tuulivoimahanke ei ole ympäristöystävällinen sen vaatimien kuljetuskustannusten vuoksi. Hanke vaatii tuhansia autollisia betonia ja kun mukaan lasketaan muut vaadittavat kuljetukset liittyen esimerkiksi teiden rakentamiseen tarvittavat maainesten, kaadettujen puiden kuljetukset, sekä tornien osien ja siipien kuljetukset, kuluu polttoainetta ja rahaa erittäin paljon. Hanke myös saastuttaa kuljetusten muodossa, joten tulee arvioida, onko hanke niin ympäristöystävällinen ja hiilineutraali, kuin kuvitellaan.

Tuulivoimaloiden lavat kuluvat ja niistä irtoaa mikromuovia, epoxia ja kuituja luontoon. Yva-ohjelma ei ota huomioon sitä, paljonko mikromuovia irtoaa tuulivoiman elinkaaren aikana tuulivoimalaa kohden. Mikromuovi päätyy ojitusten myötä Simojokeen ja sen lohiin. Mielipiteen antaja on myös huolestunut kiinteistöjen arvon alenemisesta. Suomessa on jo esimerkkitapauksia, joiden mukaan tuulivoimala-alueiden läheltä on mahdoton myydä kiinteistöä, tai niiden arvo laskee.

Mielipiteen antaja vaatii kattavan pelastussuunnitelman. Yleisötilaisuudessa ei esitelty erikseen vaihtoehtoa, ettei hanketta toteuteta ollenkaan. Asia tuli esiin yleisön pitämässä puheenvuorossa.

Mielipiteen 2 mukaan yva-ohjelmassa ei ole mainittu noin 10 kilometrin päässä sijaitsevaa Sankalan kylää eikä siellä sijaitsevaa karavaanialuetta. Mielipiteen mukaan tuulivoimapuiston sijoittuminen kahden valtakunnallisesti tärkeän suojelualueen väliin ei tue valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saavuttamista. Simossa tuulivoimahankkeet ovat laajentuneet rannikolta kohti sisämaata, ja

poronhoito on joutunut väistymään hankkeiden tieltä. Tilanne on poronhoidon kannalta kestävä.

Mielipiteen antaja on alueella toimiva yrittäjä ja poromies, ja hankealueen läheisyydessä toimii myös muita poromiehiä. Paikallisella poronhoidolla on huomattavia sosioekonomisia vaikutuksia ympäröivään yhteisöön ja vaikutuksia ei ole ympäristövaikutusten arvioinnissa huomioitu.

Mielipiteen 3 mukaan tuulivoima-alueen lähellä sijaitsevaa Sankalan kylää ei ole mainittu yva-ohjelmassa, vaikka se on asukasluvultaan lähes samankokoinen, kuin Alaniemen kylä. Sankalan kylässä toimii paljon erilaisia yrityksiä ja siellä sijaitsevalla karavaanialueella on paljon asukkaita, jotka retkeilevät Simojoen varressa. Myös Tainijoen asutusalue jää liian vähälle huomiolle, kuten myös Arpeen seutu ja siellä vaikuttava loma-asutus, jonka tulevaisuus tulisi ottaa huomioon. Runkauksen luonnonpuiston koskematon ja eläinrikas ympäristö on mielipiteen mukaan myös tärkeä.

Mielipiteen antaja ihmettelee tuulimyllyjen sijoittamista luonnonpuiston ja soidensuojelun väliin. Mielipiteen antaja on lisäämässä porojen määrää, joka kasvattaa Lyypäkin alueen merkitystä entistä tärkeämpänä kesä- ja talvilaidunalueena. Tuulivoima tulee tuhoamaan monen elinkeinon alueella, ja ajaa vähäisetkin asukkaat ja veronmaksajat pois kylästä.

Lyypäkin alue on tärkeä alue hirville ja metsäkanalinnuille. Metsästävien ihmisten määrä on suuri, ja he tuovat Metsähallitukselle tuloja vuosittain metsästämillä hirviä tällä alueella. Hirvikanta tulee siirtymään muualle tuulivoimaloiden myötä, samoin metsästäjät. Tuulimyllyjen sijaan mielipiteen antaja toivoisi Metsähallituksen mieltävän alueen luontopolkuja ja maastopyöräreittejä, jotka liittyisivät joiltain osin Simoskanaapojen kautta Martimoapaan retkeilijöiden määrän kasvaessa.

Mielipiteen 4 mukaan sähkönsiirron vaihtoehto vea rikkoo Simojoen varren kulttuurimaisemaa ja aiheuttaa maisemahaittaa myös suojelualueille. Alueella on vanhoja karjan metsälaidunnusalueita ja alueen kasvisto on rikas. Alue on nykyään tärkeä metsästyksen, kalastuksen, marjastuksen ja retkeilyn näkökulmasta. Suunnitelmasta puuttuu muuttolintuselvitys muuttolintujen pesintäpaikkojen suhteen.

Sähkönsiirron vaihtoehto veb Petäjäskoski – Nuojuankangas on parempi vaihtoehto voimajohdon sijoittumiseen.

Eri toimijat varaavat alueita vuokraamalla, ja pyrkivät saamaan aikaan prosessin, joka johtaa rakentamiseen. Simon kunta suhtautuu tähän positiivisesti, ja kunnalla on oma etunsa kiinteistöverojen suhteen. Maankäyttö Lounais-Lapin alueella on kuitenkin yksipuolisesti ohjattua. Kaavoituksessa ei oteta huomioon voimalaitosten rakentamisen soveltuvuutta alueelle.

Mielipiteen antaja esittää, että Simon Lyypäkin tuulivoimapuiston osayleiskaavan laadinta tulee keskeyttää edellä mainittujen asioiden selvittämiseksi.

Mielipiteessä 5 vastustetaan sähkönsiirtoreitin vaihtoehto vea:ta, joka kulkee Huhtalan kyläalueen läpi. Alue on luokiteltu kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Vaihtoehto vea:n reitti kulkisi hyvin lähellä asutusta ja suoraan maisema-alueen keskeltä. Huhtalan kylässä arvostetaan maisema- ja luontoarvoja, ja alueen luonto koetaan erittäin tärkeänä esimerkiksi ulkoilun, marjastuksen ja metsästyksen suhteen.

Mielipiteen 6 ja sen täydennyksen mukaan Lyypäkin tuulivoimapuisto sijoittuu laajalle pinta-alalle ja lähimmät tuulivoimalat on suunniteltu 1,2 kilometrin päähän Runkauksen luonnonpuiston rajasta. Mielipiteen antaja pohtii, voidaanko Natura-tarkastelulla sanoa, ettei näin läheisellä sijoittumisella ole vaikutuksia alueen kehittymiseen.

Alue sijoittuu kolmen linnustollisesti tärkeän alueen väliin, joista toinen on Runkauksen luonnonpuisto ja toinen Martimoaavan soidensuojelualue. Suojelualueiden välillä on myös tunnistettu ekologisien yhteyksien tarve, jota on alettu rakentaa NATNET-life+ -hankkeessa. Simojoen varteen on myös kaavailtu ekologinen yhteys Lappi-sopimuksessa.

Hankkeen aikataulua tulisi tarkastaa siten, että valmisteilla olevan hankkeen toteutuksen kannalta oleelliset laki- ja säädösmuutokset ja selvitykset ehtivät valmistumaan. Vuoden 2022 aikana valmistumassa ovat luonnonsuojelulain sekä luonnonpuistoja koskevan lain päivitys, Lapin liiton tuulivoimaselvitys sekä biodiversiteettistrategia.

Tuulivoimaloiden suuren koon vuoksi ne tulisivat olemaan hallitseva osa maisemaa sekä Martimoaavalla että Runkauksen alueella. Myös Simon ja Iin viimeiset tuulivoimasta vapaat aapasuomaiset tulisivat rakennetun ympäristön piiriin.

Mielipiteen antaja pohtii, vaikuttaako Lyypäkin tuulipuisto matkailun kehittämisen potentiaaliin Simossa. Kunnan kannalta tulisi tarkastella hankkeen vaikutuksia pito- ja

vetovoimaisuuteen muuttuvassa toimintaympäristössä, kun monipaikkaisuus vetää ihmisiä maaseudulle ja luonto on vetovoimatekijä.

Hankealue on pimeää aluetta ja lentoestevalot tulisivat näkymään myös Martimoaavan retkeilyalueelle. Olisi hyvä, jos Metsähallitus valtion toimijana voisi selvittää lentoestevalojen tutkaohjauksen mahdollisuutta. Myös kunta voisi sijoittaa tutkaohjauksen mahdollistamiseen. Lentoestevalojen tutkaohjaus mahdollistaisi alueen säilymisen pimeänä alueena, ja vähentäisi paikallisten kokemia haittoja.

Jos luontoarvot, elinkeinot ja paikallisten elintavat saadaan yhteensovitettua hankkeen kanssa, tulisi hankkeesta tarkastella pienempää vaihtoehtoa, jossa Runkauksen luonnonpuisto huomioitaisiin viiden kilometrin puskurietäisyydellä. Tämä mahdollistaisi laajojen aapasuomaisemien säilymisen. Alueelle olisi hyvä tehdä kokonaisvaltainen suunnitelma, joka huomioisi nykyisen ja potentiaalisen elinkeinotoiminnan tarpeet sekä muut mahdollisuudet ilmastotoimiin alueella, kuten hiilen sidonta, virtavesien kunnostus ja riistanhoito.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO ARVIOINTIOHJELMASTA

Hankekuvaus ja aikataulu

Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että tuulivoimahankkeen kuvaukseen sisällytetään aina sen kaikki osiot: tuulivoimala-alue, voimajohto sekä muut rakenteet, kuten tiestö, maakaapelointi ja sähköasema. Hankekuvaus on esitetty mahdollisimman aikaisessa vaiheessa yva-ohjelman johdannossa.

Sähkönsiirto on yva-ohjelmassa vielä alustavana suunnitelmana.

Yhteysviranomaisen pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että voimajohto voi itsessään edellyttää yva-menettelyä. Yva-lain liitteen 1 kohdan 8b) mukaan vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä, vaatii yva-menettelyn. Voimajohdon osa hankkeesta tulee kuvata niin yksityiskohtaisesti kuin sillä olisi oma yva-menettelynsä. Yva-selostukseen tulee lisätä voimajohdon rakenteesta myös sellaisia havainnekuvia, joista ilmenee rakenteiden korkeus. Voimajohto on osa hanketta ja sähkönsiirron vaikutukset on arvioitava tässä yva-menettelyssä. Myös hankealueen sisäinen kaapelointi ja sähköasemat on kuvattava ja ympäristövaikutukset arvioitava.

Hankkeen suunnittelutilanteen kuvauksessa kerrotaan, että hankkeen esisuunnittelu on aloitettu vuonna 2020. Hankealueen sijainnin valinnalle ja rajaukselle ei ole esitetty perusteluja. Hankkeen yva-menettelylle esitetty aikataulu vaikuttaa

yhteysviranomaisen näkökulmasta realistiselta. Aikataulusta puuttuu yva-ohjelman ja yva-selostuksen nähtävilläoloaikoina pidettävät yleisötilaisuudet. Aikataulussa ei ole huomioitu kaavoituksen aikataulua.

Hankkeen vaihtoehdot

Yva-ohjelmassa esitettyjä arvioitavia vaihtoehtoja on tuulivoimaloiden osalta kolme ja sähkönsiirron osalta kaksi. Tuulivoimaloiden osalta 0-vaihtoehdon lisäksi yva-ohjelmassa esitetyt vaihtoehdot tuulivoimaloiden lukumäärästä ovat samanlaiset ja poikkeavat toisistaan voimaloiden sijainnin osalta.

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että arvioidaan hankkeen maksimivaikutukset eli suurimmat mahdolliset vaikutukset. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tulisi eri vaikutustyyppit huomioon ottaen tarkastella tarvittaessa vaihtoehto tai vaihtoehtoja, jossa voimaloita on vähemmän. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että hankkeella on erilaisia vaihtoehtoja vaikutusten vertailun mahdollistamiseksi sekä hankkeesta aiheutuvien haittojen lieventämiseksi. Yva-selostuksessa vaihtoehtojen kuvauksiin tulee panostaa ja selkeästi perustella, mihin vaihtoehtojen rajausta ja voimalasijainnit perustuvat.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan sähkönsiirron vaihtoehtoja ja niiden perusteluita tulee kuvata tarkemmin yva-selostuksessa, etenkin sähkönsiirron Simojoen sähköasemalle suuntautuvan vaihtoehdon (vea) hankealueen eteläpuolelle sijoituvia reittejä. Yhteysviranomaisen pitää kuitenkin hyvänä, että useampi reittivaihtoehto on valittu arvioitavaksi. Hankkeen sähkönsiirron vaihtoehdon veb kuvaus on puutteellinen tuulivoimapuiston pohjoisimman sähköaseman ja kantaverkon varrelle rakennettavan uuden sähköaseman välisen voimajohdon osalta.

Yva-ohjelman mukaan sähkönsiirto hankealueen sisäisten sähköasemien välillä toteutetaan joko 110 kV tai 400 kV voimajohdolla. Yhteysviranomaisen mukaan 110 kV jännitteen riittävyys on epäselvää. Mikäli hankkeesta vastaava voi todentaa, että 110 kV on riittävä, voi se yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan olla sähkönsiirron vaihtoehtona 400 kV voimajohdolle.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että hankkeen toteuttamatta jättämisen (ve 0) vaikutukset tulee myös kuvata yva-selostuksessa. Yhteysviranomaisen toteaa, että nollavaihtoehto mahdollistaa perusvertailutilanteen.

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä erittelevän vertailumenetelmän käyttöä.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

Yva-ohjelmassa on kuvattu hankkeen liittymistä muihin hankkeisiin ja lueteltu muita hankkeita. Yhteysviranomaisen katsoo, että muina hankkeina tulisi tunnistaa Ranualla sijaitseva Suhangon kaivoshanke etenkin mahdollisten Isosydänmaan paliskunnan poronhoitoon liittyvien yhteisvaikutusten osalta. Tervolan kunnan alueella suunnitteilla oleva Vitsakankaan tuulivoimahanke puuttuu muista hankkeista. Tuulivoimahankkeista yva-selostukseen tulee päivittää ajantasainen tieto.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa ovat todennäköisesti merkittäviä ja arviointi tulee tehdä erityisen huolellisesti.

Yhteysviranomaisen kannustaa hankkeesta vastaavaa suunnittelemaan sähkönsiirtoa yhteisissä voimajohdoissa muiden hankkeiden kanssa.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisten menettelyiden kanssa

Kaavoitus

Tuulivoimaloiden rakentaminen edellyttää tuulivoimaosayleiskaavan laatimista. Hankkeesta vastaavan tekemä kaavoitusaloite on hyväksytty Simon kunnassa 21.12.2020. Tuulivoimaosayleiskaavoitus on vireillä tuulivoimaloiden alueella. Yleiskaavoja ei ole esitetty laadittavaksi voimajohdon alueelle.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan, kun kaava laaditaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 §:ssä tarkoitetun hankkeen toteuttamiseksi, hankkeen ympäristövaikutukset voidaan arvioida yva-menettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä.

Tässä hankkeessa yva- ja kaavoitusmenettelyt ovat erillisiä, mutta yhteensovitetaan aikataulullisesti mahdollisuuksien mukaan. Tämä aikataulullinen yhteensovittaminen ei tarkoita yva-lain 22 §:n mukaista kuulemisten yhteensovittamista. Yva-selostuksesta ja kaavan valmisteluaineistosta on tarkoitus järjestää yhteinen yleisötilaisuus. Kaavaehdotus valmistellaan sen jälkeen, kun yhteysviranomaisen on antanut perustellun päätelmän yva-selostuksesta.

Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi

Luonnonsuojelulain 65.4 §:n mukaan, jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, Natura-arviointi tehdään tapauksen mukaan yva-menettelyn yhteydessä. Yhteysviranomaisen on tällöin sisällytettävä elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskuksen ja luonnonsuojelualueen haltijan Natura-arviointia koskevat lausunnot perusteltuun päätelmään.

9.2.2021 pidetyssä ennakkoneuvottelussa hankkeesta vastaava ei esittänyt, toteutetaanko Natura-arviointi yva-menettelyn yhteydessä. Yva-ohjelmasta ei käy ilmi, toteutetaanko Natura-arviointi yva-menettelyn yhteydessä. Yhteysviranomaisen suosittelee, että Natura-arvioinnit tehdään yva-menettelyn yhteydessä.

Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu

Poronhoitolain 53 §:n mukaan suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Hanke sijoittuu osittain valtion maalle ja kyseessä on valtion hanke. Yva-ohjelman mukaan hankkeesta on järjestetty poronhoitoon liittyvät neuvottelut 2.3. ja 14.6.2021, joihin osallistuivat Isosydänmaan paliskunnan poroisännän ja edustajien sekä Paliskuntain yhdistyksen ohella Metsähallituksen sekä Fcg Finnish Consulting Group Oy:n edustajat. Hankkeesta järjestettiin poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu 30.3.2022. Neuvotteluun osallistuivat Isosydänmaan paliskunnan ja Paliskuntain yhdistyksen lisäksi yhteysviranomaisen, Metsähallitus ja Fcg Finnish Consulting Group Oy:n edustajat.

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä menettelytapana aloittaa neuvottelut jo yva-ohjelman laadinnan aikana. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että poronhoitolain 53 §:n mukaisia neuvotteluita järjestetään vaikutusten arvioinnin laadun varmistamiseksi myös yva-selostuksen laadinnan aikana.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Hankkeesta vastaava on tunnistanut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet yva-ohjelmassa.

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen -tavoitekokonaisuuden osalta hankkeella voidaan jokseenkin ajatella tuettavan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä sekä luodaan edellytyksiä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiselle sekä vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle. Hanke ei liene kuitenkaan luo edellytyksiä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle tai edistä koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta.

Tehokas liikennejärjestelmä -tavoitekokonaisuudesta on tunnistettu tavoitteeksi kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet turvaaminen. Yhteysviranomaisen toteaa, että kyseisen tavoitteen yhtymäpintaa hankkeeseen tulee avata tarkemmin yva-selostukseen.

Terveellinen ja turvallinen ympäristö -tavoitekokonaisuuden osalta on tunnistettu oikein melusta aiheutuvien ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäiseminen sekä maanpuolustuksen tarpeet. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tämä toteutuu hankkeessa lähinnä jättämällä riittävät suojaetäisyydet asutukseen ja ottamalla huomioon puolustusvoimien järjestelmien toimintakyky. Sään ääri-ilmiöiden, tulvariskien tai suuronnettomuuksiin hallintaan hankkeella sen sijaan ei liene paljoa yhtymäkohtia. Mikäli hankkeesta vastaava näkee yhtymäkohtia edellä mainittuihin, tulisi niitä käsitellä yva-selostuksessa.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat -tavoitekokonaisuuden edistäminen on hankkeen kannalta ensiarvoista. Tavoite sisältää valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisen, luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymisen, virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä huolehtimisen, luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen, maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien alueiden säilymisen. Hankkeessa tulee varmistaa, että tuulivoimaloiden ja voimajohdon rakentaminen ja alueiden käyttäminen edistävät näitä tavoitteita.

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista hankkeessa edistetään parhaiten uusiutumiskykyisen energiahuollon sisältämiä tavoitteita. Suomen ilmasto- ja energiapolitiikan mukaisesti uusiutuvan energian osuutta nostetaan, minkä vuoksi varaudutaan mm. tuulivoimapotentiaalin laajamittaiseen hyödyntämiseen. Tuulivoimatuotannon lisääminen edellyttää tuulivoimarakentamisen sovittamista ympäröivään maankäyttöön ja haitallisten vaikutusten asianmukaista huomioon ottamista.

Yva-selostukseen tulee kirjata, miten hanke edistää sitä koskevia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista kirjattujen tavoitteiden taustaan ja tarpeeseen on hyvä tutustua. Maankäyttö- ja rakennuslain 24.2 § mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on esitetty, että tuulivoimarakentamisen tulisi suuntautua isompiin hankekokoihin. Lyypäkin tuulivoimahankkeen vuosittaiseksi sähkön nettotuotannoksi arvioidaan noin 720–1200 GWh. Lyypäkin hankkeen suuruusluokkaa voisi tuoda paremmin esille vertaamalla arvoitua vuosituotantoa tarkemmin kansallisiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin ja tavoitteisiin. Hankkeen tavoitteet ja merkitys koko Suomen tuulivoimatuotannon ja sähkönkulutuksen osalta tulisivat paremmin esille.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat sekä niihin rinnastettavat päätökset on melko kattavasti tunnistettu yva-ohjelmassa. Yhteysviranomaisen katsoo, että yva-selostuksessa tulee esittää täydennetyt ja korjatut tiedot suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä.

Ympäristölupa voi olla tarpeen, jos hankkeesta aiheutuu eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/1920) tarkoitettua kohtuutonta rasitusta esimerkiksi melua tai välkettä. Ympäristöluvan osalta toimivaltainen viranomaisen on lähtökohtaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, mutta ympäristönsuojelulain 34 § mukaisissa tapauksissa toimivaltainen viranomaisen on valtion ympäristölupaviranomainen. Yhteysviranomaisen toteaa, että Lapin aluehallintovirastossa ei käsitellä ympäristö- ja vesilupa-asioita. Lupaviranomainen näissä tapauksissa on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Pirkanmaan ely-keskus käsittelee mm. työluvut tiealueella työskentelyyn, liittymäluvut, luvat maantien suoja-alueelle rakentamiseen sekä luvat kaapeleiden, johtojen ja putkien sijoittamiseen tiealueelle. Yva-ohjelman lupataulukossa on virheellisesti esitetty, että luvan kaapeleiden ja johtojen sijoittamiseen yleiselle tiealueelle myöntäisi Lapin ely-keskus. Maanteillä voimajohdon osalta tulee noudattaa liikennejärjestelmistä ja maanteistä annettua lakia (503/2015).

Tasoristeyksien osalta tienpitäjän on haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava Väyläviraston lupa. Väyläviraston kanssa on sovittava mahdollisista tasoristeyksien vahvistamisista ja leventämisistä. Voimajohdon rakentaminen rautatiealueella vaatii lunastusluvan sekä Väyläviraston sopimuksen rautatiealueella työskentelystä.

Tuulivoimaloiden erikoiskuljetusten osalta on tunnistettu luvan tarve.

Erikoiskuljetusluvan hakemiseen Pirkanmaan ely-keskuksesta tulee varata riittävästi aikaa.

Hankealue sijoittuu Kemi-Tornion lentoaseman minimisektorikorkeuden (MSA = Minimum Sector Altitude) lentoestealueelle. Arviointiohjelmassa on tunnistettu, että jokaiselle tuulivoimalalle vaaditaan ennen voimalan rakentamista Fintrafficin lentoestelausunto tai Traficomien myöntämä lentoestelupa. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että Liikenteen turvallisuusvirasto Traficom on nykyään Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Yva-ohjelmassa mainitaan, että rakentamisalueiden toteuttaminen vaatii maa-ainesten poistoa, läjitystä ja massanvaihtoa uuden tiestön ja voimalapaikkojen kohdalla. Maa-ainesten ottamista koskeva lupa puuttuu lupataulukosta. Lisäksi on otettava huomioon, että maa-aineksia ei saa läjittää maa-ainesten ottoalueille ilman ympäristönsuojeluviranomaisen lupaa. Maankaatopaikat puolestaan edellyttävät ympäristöluvan. Ylijäämämaita voidaan käyttää maarakentamisessa ilmoituksella ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Luonnonsuojelulain mukaisia lupamenettelyitä voi olla tarpeen. Yva-selostuksessa tulee tunnistaa tarpeet ja toimivaltaiset viranomaiset.

Metsähallituksen Lapin Luontopalvelut huomauttaa lausunnossaan, että yva-ohjelmassa ei tunnisteta sähkönsiirtovaihtoehdon vea mukaisesti linjattujen kahden 110 kV voimajohdon sijoittumista Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueelle, joka on perustettu lailla eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueeksi (676/1981). Suojelualueilla on soidensuojeluasetuksen 1 §:n mukaan kielletty muun muassa ojitus ja maa-ainesten ottaminen, rakennusten, teiden ja laitteiden rakentaminen, turvemailla olevan puuston hakkaaminen, sekä muut toimenpiteet, jotka saattavat muuttaa suoalueen luonnonmukaista vesitasapainoa. Soidensuojeluasetus ei salli uusien voimajohtolinjojen rakentamista suojelualueille, vaan niiden rakentaminen edellyttää soidensuojeluasetuksen muuttamista. Sähkönsiirtovaihtoehdo vea edellyttää soidensuojeluasetuksen muuttamista lainsäädäntöteitse ja tämä tulisi täydentää yva-selostukseen. Yhteysviranomaisen yhtyy Metsähallituksen Lapin Luontopalveluiden edellä esittämään.

Ympäristön nykytila, arvioitavat ympäristövaikutukset ja menetelmät

Maankäyttö ja yhdyskuntarakenne

Yva-ohjelmassa on kuvattu hankealueen kaavoitustilanne ja tunnistettu hankealueella voimassa oleva Länsi-Lapin maakuntakaava. Tuulipuiston alue rajautuu etelässä Simojoen yleiskaava-alueeseen, jossa on tällä kohdalla osoitettuna maa- ja metsätalousvaltainen alue (M). Sähkönsiirtoreittivaihtoehdot Simojoen sähköasemalle sijoittuvat tuulipuistoalueen ulkopuolella Alaniemen kylän kohdalla Simojoen yleiskaava-alueelle reilun kolmen kilometrin matkalla.

Yhteysviranomaisen yhtyy yva-ohjelmassa esitettyyn näkemykseen siitä, että tuulivoimapuiston maankäyttöä rajoittavat suorat vaikutukset ovat hyvin paikallisia ja kohdistuvat lähinnä rakennuspaikkoihin ja niiden välittömään läheisyyteen. Välilliset vaikutukset, kuten meluvaikutukset, rajoittavat maankäyttöä huomattavasti laajemmin. Yhteysviranomaisen pitää suositeltavana ratkaisuna vähintään kahden kilometrin suojaetäisyyttä asuinrakennuksiin.

Yva-ohjelman mukaan vaikutusten arvioinnissa käytetään voimassa ja vireillä olevia kaavoja sekä muita maankäytön suunnitelmia, niihin liittyviä ympäristöselvityksiä, valo- ja ilmakuvia, hankkeessa tehtyjä melu-, varjostus- ja näkyvyysmallinnuksia, karttatarkasteluja sekä yva-ohjelmasta saatua palautetta. Lisäksi haastatellaan paikallisia maankäytön suunnittelijoita. Yhteysviranomaisen pitää riittävänä edellä esitettyä vaikutusten arvioinnin toteuttamistapaa.

Hankkeesta aiheutuvat maankäytön rajoitukset sekä mahdolliset ristiriidat nykyisen ja suunnitellun maankäytön kesken kuvataan yva-ohjelman mukaan yva-selostuksessa. Hankkeen vaikutuksia tarkastellaan erityisesti maakunnan tasolla koska hankealuetta ei ole osoitettu maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueeksi. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa kiinnitetään huomiota hankealueella olevien maankäyttömuotojen seudulliseen arvoon ja harvinaisuuteen.

Annetuissa mielipiteissä on esitetty Sankalan kylän sijoittuminen hankealueen läheisyyteen noin 10 kilometrin etäisyydelle. Yva-ohjelmassa ei ole esitetty tietoja Sankalan kylää koskien. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankealueen läheiset kylät ja asutus tulee huomioida vaikutusten arvioinnissa.

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Yva-ohjelman mukaan hankealueelle ei sijoitu voimassa olevia maa-ainestenottolupia eikä voimassa olevia malminetsintälupahakemuksia tai -varauksia. Hankkeen vaikutuksia luonnonvarojen hyödyntämiseen tullaan arvioimaan suurelta osin ihmisiin kohdistuvina vaikutuksina, sillä alueen merkittävimmät hyödynnettävät luonnonvarat ovat perusta alueen virkistyskäytölle (marjastus, sienestys, metsästys). Lisäksi arvioidaan, miten hanke vaikuttaa hankealueella sijaitsevaan turvetuotantoalueeseen.

Yhteysviranomaisen toteaa, että luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvien vaikutusten osalta tulee arvioida hankkeen toteuttamisen edellyttämä maa-ainesten laatu ja tarvittava määrä, saatavuus, oton merkittävät vaikutukset sekä esimerkiksi kuljetuksesta aiheutuvat vaikutukset. Lisäksi tulisi tarkastella metsäalueiden pinta-alojen ja luonteen muutoksia.

Luonnonvarojen hyödyntämisen vaikutusten laajuutta ei ole esitetty yva-ohjelmassa. Yhteysviranomaisen toteaa, että vaikutukset ovat todennäköisesti paikallisia ja kohdistuvat hankealueelle ja sen välittömään läheisyyteen. Maa-ainesten oton vaikutusalueet voivat poiketa tästä ja arvioinnissa tulee tunnistaa ne. Tämä tulee kuitenkin todeta vaikutusten arvioinnissa.

Ilmasto ja ilmanlaatu

Yhteysviranomaisen katsoo, että ilmasto ja ilmanlaatu on hyvä käsitellä erillisissä kappaleissa, koska ilmastovaikutukset ovat laaja-alaisia ja ilmanlaatu paikallista. Ilmanlaadun osalta on tunnistettu vaikutuksiksi hankkeen eri elinkaarivaiheissa aiheutuvat päästöt ilmaan pois lukien kasvihuonekaasupäästöt. Yva-ohjelmasta ei käy ilmi, lukeutuuko esimerkiksi rakentamisaikainen pölyäminen edellä mainittuihin ilmapäästöihin.

Ilmastovaikutusten arvioinnissa on tunnistettu tuulivoimahankkeen elinkaaren aikaiset suorat ilmastovaikutukset, kuten tuulivoimaloiden osien valmistus sekä kuljetus, rakentamisen aikaiset päästöt, vaikutukset kasvillisuuden hiilinieluihin ja -varastoihin, käytön aikaiset vaikutukset sekä käytöstä poistoon liittyvät vaikutukset. Elinkaaren vaiheista puuttuu kuitenkin raaka-aineiden hankinta, joka tulee huomioida osana elinkaarta.

Ilmastovaikutuksia tarkastellaan huomioiden alueelliset ja paikalliset (kunnalliset) ilmastotavoitteet ja hankkeen vaikuttavuus näiden tavoitteiden kannalta.

Yhteysviranomaisen pitää lähestymistapaa asiallisena ja hankkeen vaikuttavuuden

arviointia alueellisten ja paikallisten ilmastotavoitteiden valossa hyvänä - globaalien vaikutusten arviointi ei antaisi oikeanlaista kuvaa halutulla tarkastelutasolla.

Hiilinieluihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa huomioidaan rakentamisen takia tapahtuvat muutokset kasvillisuudessa hankealueella sekä sähkönsiirtolinjojen kohdalla. Yva-ohjelmasta ei käy ilmi, käytetäänkö alueen hiilinieluihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa jotain laskentamenetelmää, esimerkiksi puuston määrään ja kasvukertoimiin perustuvaa. Myös rakentamisen aikaisten päästöjen arviointimenetelmästä ei ole esitetty tarkkaa tietoa.

Yva-ohjelman mukaan arvioinnissa tuulivoimalla tuotetun energian oletetaan korvaavan muuta sähköntuotantoa sähkömarkkinoilla. Päästövähennä lasketaan korvattavan tuotantomuodon ja tuulivoiman päästöjen erotuksena. Korvattavan sähköntuotannon päästökertoimessa huomioidaan sähkömarkkinoiden ennustettu tuotantorakenne ja siten päästöjen kehittyminen tuulipuiston elinkaaren aikana. Käytöstä poiston vaikutusarviointi muodostetaan huomioimalla nykyiset hyötykäyttö- ja kierrätysmenetelmät voimaloiden materiaaleille. Yhteysviranomaisen pitää perusteltuna, että käytön aikainen laskentamenetelmä perustuu tulevaan tuotantorakenteen skenaarioihin ja tuulivoimalla tuotetun energian voidaan olettaa korvaavan muuta sähköntuotantoa sähkömarkkinoilla.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen ilmastovaikutusten arviointi on ohjelmassa esitetty melko yleistasoisesti ja arviointimenetelmien kattavuutta on vaikea arvioida tässä vaiheessa. Tuulivoimaloiden ja voimajohdon rakentamisen lisäksi yva-selostuksessa tulee tarkastella teiden, työskentely- ja varastointialueiden sekä sisäisen sähköverkon ja sähköasemien ilmastovaikutuksia.

Lopullinen arvio tuulivoimaloiden päästökertoimista tulee ilmoittaa grammaa hiilidioksidiekvivalentteja kilowattituntia kohden (gCO_2/kWh) ottaen huomioon hankkeen koko elinkaari. Sama arvio tulee tehdä sähkönsiirron osalta. Hankevaihtoehtojen välillä tulee tehdä vertailua.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan yva-selostuksessa tulee esittää ilmastovaikutusten arviointi- ja mahdolliset laskentamenetelmät.

Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että ilmastonmuutoksen hillinnän lisäksi sopeutuminen on otettu huomioon yva-ohjelmassa. Yva-ohjelmassa on tunnistettu ilmastonmuutoksen aiheuttamana riskinä mm. sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen, millä voi olla vaikutusta tuulivoimaloiden toimintaan. Yva-selostuksessa tulee esittää

ilmastonmuutoksesta hankkeelle mahdollisesti aiheutuvia riskejä ja keinoja niiden vähentämiseksi.

Melu- ja valovaikutukset

Vaikutusten arvioinnissa käytettävät melun ja välkkeen mallinnusmenetelmät ovat asianmukaiset. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että mallinuksissa on mukana "worst case scenario" eli mallinnus ilman puustoa. Vaikka hankealue on maastonmuodoiltaan melko loivapiirteistä, tulee mallinnusraportissa tai vaikutusten arvioinnissa tuoda esille, miten alueen korkeusvaihtelut vaikuttavat tuloksiin.

Yva-ohjelmassa todetaan, että melumallinnuksessa käytetään hankkeesta vastaavan valitsemaa voimalatyyppiä. Yhteysviranomaisen kehottaa käyttämään sellaisen voimalatyyppin lähtötietoja, joka todennäköisesti valitaan tai tästä suuremman lähtömelutason omaavaa voimalatyyppiä. Tällöin melumallinnus on kattava eikä sitä todennäköisesti tarvitse uusia voimalatyyppin vaihtuessa.

Tuulivoimahankkeiden suunnitelmissa on yleisesti vakiintunut kaksi kilometriä etäisyydeksi tuulivoimaloiden ja vakituiseen tai vapaa-ajan asutuksen välillä. Melu- ja välkemallinnusten perusteella ohjeavrot eivät välttämättä ylity lyhyemmälläkään etäisyydellä. Yhteysviranomaisen pitää kuitenkin hyvänä käytäntönä ja varovaisuusperiaatteen mukaisena kahden kilometrin etäisyyttä asutuksen ja tuulivoimaloiden välillä. Tuulivoimaloiden aiheuttamia melu- tai välkehaittoja on vaikea korjata toiminnan aloittamisen jälkeen. Ympäristöhäiriö voi johtaa ympäristöluvan tarpeeseen sekä toiminnan rajoittamiseen. Yhteysviranomaisen kehottaa suunnittelemaan hanketta siten, että etäisyyttä asutukseen kasvatetaan mahdollisuuksien mukaan suuremmaksi.

Yva-selostuksessa tulee selkeästi ilmoittaa tuulivoimaloiden etäisyys vakituiseen asutukseen ja vapaa-ajan asuntoihin. Melu- ja välkemallinnuksessa tulee ilmoittaa mallinnuksessa käytettyjen tuulivoimaloiden lähtömelutaso.

Lentoestevalojen näkyvyysarvioinnissa tulee ottaa huomioon nykyinen pimeä alue ja lentoestevalojen vaikutusalueen laajuus. Pimeä alue tulee tunnistaa ja arvioida hankkeen vaikutusta pimeän alueen esiintymiseen. Pimeysolosuhteilla on suuri merkitys alueen luonnontilaiseen vaikutelmaan, mikä tuli esiin myös annetuissa mielipiteissä.

Maisema

Yva-ohjelmassa on esitetty maisemavaikutusten arvioinnissa käytettävät lähtötiedot ja menetelmät. Arvioinnissa huomioidaan hankkeen koko elinkaari ja tarkastellaan muutoksia maiseman ja kulttuuriympäristön rakenteeseen ja laatuun nykytilaan verrattuna. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeessa tulee selvittää tutkaohjausjärjestelmän käyttöä maisemahaittojen lieventämiskeinona. Tutkaohjausjärjestelmällä on mahdollista minimoida lentoestevalojen päälläoloaika ja valosta aiheutuvaa maisemahaittaa.

Tuulivoimalat ja voimajohto ovat kauas näkyviä elementtejä, jotka muuttavat maisemakuvaa kohtuullisen paljon. Etenkin tuulivoimalat ovat uusina rakenteina silmään pistäviä muuttaessaan luonnonmaiseman rakennetuksi ympäristöksi. Kun selvitetään voimaloiden alaosien maalaamista tummiksi linnuston takia, tulee lisäksi selvittää ulkonäöltään poikkeavien voimaloiden vaikutusta maisemaan.

Yva-ohjelmassa ei ole esitetty arvioita näkemäalueanalyysin ja havainnekuvien laajuudesta, määristä tai suunnista. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeella voi olla merkittäviä maisemavaikutuksia. Havainnekuvia tulee laatia erityyppisistä kohteista (esimerkiksi kylät, Simojoki, Martimoaapa), eri vuodenaikoina ja vuorokauden aikoina sekä eri etäisyyksiltä. Yva-selostuksessa tulee ilmoittaa mm. havainnekuviissa käytettävä kameran polttoväli ja etäisyys lähimpiin voimaloihin. Havainnollistavaa esitystä tulee olla mahdollista tarkastella myös digitaalisina, esimerkiksi pallopanoraamakuvina. Esitykseen tulee olla helppo pääsy.

Yhteysviranomaisen korostaa Simojoelle ja Martimoaavalle kohdistuvien maisemavaikutusten arviointia. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että maiseman osalta arvioidaan kattavasti myös yhteisvaikutukset eri hankkeiden kanssa. Maisemavaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös voimalakokojen kasvun aiheuttama muutos maisemassa. Maisemavaikutusten arvioinnin tärkeys korostuu myös annetuissa mielipiteissä.

Yva-ohjelmassa arviointimenetelmissä on korostettu maisemakuvan muutosten arviointia. Visuaalisten vaikutusten lisäksi tulee arvioida vaikutukset maiseman rakenteeseen, luonteeseen ja laatuun.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Yva-ohjelmassa on tunnistettu hankealueen kulttuuriympäristön ja maiseman yleispiirteet sekä tunnistettu pääosin hankkeen (tuulivoimalat ja sähkönsiirto)

vaikutuspiirissä olevat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (rky) ja maakunnallisesti arvokkaat maisema- ja kulttuurihistorialliset kohteet sekä tunnistettu hankkeen mahdollisia vaikutuksia eri etäisyysvyöhykkeiden mukaisesti edellä mainittuihin kohteisiin.

Yhteysviranomaisen huomauttaa Tornionlaakson museon lausunnossaan esittämän mukaisesti, että maakunnallisesti merkittävistä rakennetun kulttuuriympäristön kohteista puuttuu hankkeen vaikutusalueella sijaitseva maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Saavanojan niityt ja niittytuvat Keminmaalla. Alue on ollut mukana aiemmassa valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luettelossa (Rky 1993) ja Lapin osalta rky-luettelon päivityksen yhteydessä vuonna 2009 entiset valtakunnallisesti merkittävät kohteet luokiteltiin maakunnallisesti merkittäviksi kohteiksi ja alueiksi, jos ne eivät säilyneet valtakunnallisina.

Yhteysviranomaisen toteaa Tornionlaakson museon lausunnon mukaisesti, että Simojokivarren kulttuurimaisema on kokonaisuutena edelleen maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, joka on osoitettu vaalittavaksi voimassa olevassa maakuntakaavassa, vaikka maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivityksessä Simojoen varren kulttuurimaisemat -alue on rajattu vain Alaniemen ja Ylikärpän alueille. Lisäksi on hyvä huomioida, että valtakunnallisesti arvokas Simon rannikon kulttuurimaisemat on myös luonnonsuojelulain 32 § mukainen valtakunnallinen maisemanhoitoalue (Simon maisemanhoitoalue), jonka arvot liittyvät nimenomaan kulttuurimaisemaan.

Paikallisesti merkittäviä kulttuuriympäristön kohteita ei ole mainittu yva-ohjelmassa. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan myös tiedossa olevat paikallisesti merkittävät arvoalueet ja kohteet tulee selvittää ja sisällyttää arviointiin. Tornionlaakson museo toi lausunnossaan esiin, että rakennetun kulttuuriympäristön osalta kohteita on osoitettu muun muassa Simojoen yleiskaavassa sekä Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeessa inventoituja rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan edellä todetun, ottaen kuitenkin huomioon arvioinnin rajaamisen perusteluissa kohteiden sijainnin/etäisyyden siten, että vaikutukset olisivat todennäköisesti merkittäviä.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arvioitavaksi aiotut vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön on esitetty muutoin ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa riittävällä tavalla. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota keinoihin, joilla haitallisia vaikutuksia

valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maakunnallisesti arvokkaaseen maisema- ja kulttuurihistorialliseen kohteeseen voidaan vähentää tai lieventää.

Muinaisjäännökset

Arkeologinen inventointi hankealueella on tehty 2021. Tornionlaakson museo on tuonut lausunnossaan esiin, että arkeologisen inventoinnin pohjalla ollut suunnitelma on muuttunut ja yva-ohjelmassa tarkastellaan useampaa sähkönsiirron reittivaihtoehtoa. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että arkeologista inventointia tulee täydentää, mikäli tuulivoimaloiden, sähkönsiirtoreittien tai muiden rakenteiden sijoittelu muuttuu inventoitujen alueiden ulkopuolelle, jotta vaikutukset muinaijäänöksiin voidaan arvioida kattavasti.

Tornionlaakson museo on esittänyt, että muinaijäänöksiä koskevassa arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota kuvailujen yhtenevyyteen siten, että tunnetut kiinteät muinaijäänökset, myös tervahaudat, tulisi merkitä samoilla symboleilla ja huomioida tasa-arvoisesti. Yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan, mitä Tornionlaakson museo on lausunnossaan todennut asiasta.

Maa- ja kallioperä

Hankealueella sijaitsee valtakunnallisesti arvokas kivikko, Huhtalammen kaakkoispuolen kivikko (KIVI-19-043). Kivikko on tyypiltään uhkurakka. Lisäksi hankealueen ulkopuolella, alueen lounaisrajan tuntumassa sijaitsee Riekkosuon pohjoispuolen valtakunnallisesti arvokas rakkakivikko (KIVI-19-044). Hankealueella tai suunniteltujen sähkönsiirtoreittien varrella ei sijaitse muita valtakunnallisesti arvokkaita geologisia kohteita tai Lapin pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishankkeen (Poski) yhteydessä inventoituja arvokkaita harjualueita.

Yhteysviranomaisen toteaa, että yva-ohjelmassa on tunnistettu Huhtalammen kaakkoispuolen valtakunnallisesti arvokas kivikko. Yva-ohjelman mukaan kivikkoon kohdistuvat vaikutukset arvioidaan tiestön ja voimaloiden rakentamisen osalta. Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota siihen, että alustavan suunnitelman mukaan voimalasijoitteluvaihtoehdoissa valtakunnallisesti arvokkaan kivikon päälle ei ole suunniteltu sijoitettavan voimaloita, mutta kummassakin sähkönsiirtovaihtoehdossa ve1 mukaisessa voimalasijoittelussa hankealueen sisäinen sähkönsiirtoreitti kulkee kivikon alueella. Yhteysviranomaisen katsoo, että myös sähkönsiirron rakentamisen vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaaseen kivikkoon tulee arvioida. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti sähkönsiirron pylvässijoitteluun.

Yva-ohjelmassa on esitetty Geologian tutkimuskeskuksen kartoitusaineistoon perustuvat tiedot happamien sulfaattimaiden esiintymispotentiaalista ja todettu, että hankealueella sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys vaihtelee hyvin pienestä pieneen. Yhteysviranomaisen korostaa, että sulfaattimaiden esiintyminen ja vaikutukset tulee huomioida myös hankekokonaisuuteen kuuluvissa varsinaisen hankealueen ulkopuolella toteutettavissa rakentamiskohteissa, liittyen erityisesti uusien teiden rakentamiseen tai olemassa olevan tiestön parantamiseen.

Yva-ohjelmassa on tunnistettu tuulivoimaloissa käytettävät kemikaalit (öljyt) ja niiden aiheuttamat mahdolliset vaikutukset tai vaikutusmekanismit.

Pohjavedet

Hankealueella tai suunniteltujen sähkönsiirtoreittien varrella ei sijaitse luokiteltuja pohjavesialueita.

Luonnontilaiset lähteet

Yva-ohjelman mukaan vesilailalla suojellut luonnontilaiset lähteet (VL 2 luku 11 §) sisältyvät hankealueella tehtäviin luontoselvityksiin. Yva-ohjelman mukaan hankealueella jo tehtyjä inventointeja tullaan täydentämään hankkeen edetessä ja suunnitelmien tarkentuessa. Yhteysviranomaisen pyytää kiinnittämään erityisesti huomiota niihin kohtiin, joille suunnitellaan rakentamistoimenpiteitä. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomioita tuulivoimaloiden rakentamisalueiden lisäksi tiestön ja kaapeloinnin sijoittumiseen. Inventointien tulee kattaa myös kyseiset alueet.

Yhteysviranomaisen korostaa lisäksi maastoinventointien tärkeyttä, sillä esimerkiksi luonnontilaisten lähteiden osalta olemassa olevat aineistot ovat usein varsin puutteellisia. Mikäli suunnittelussa ei voida välttää edellä mainittua rakentamista lähteiden alueella, luonnontilaisen lähteen vaarantamiskiellosta tulee hakea poikkeamista Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Yhteysviranomaisen katsoo, että vesilain mukainen poikkeaminen lähteen luonnontilan vaarantamisesta tulee tuoda esiin yva-selostuksessa hankkeen edellyttämien ja mahdollisesti edellyttämien lupien yhteydessä. Yva-ohjelmassa on tuotu esiin vain vesilain mukainen vesitalouslupa.

Vesitalous

Lyypäkin tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on asianmukaisesti tunnistettu hankkeen vaikutuspiirissä olevat vesistöt ja on alustavasti tunnistettu, mitkä tekijät voivat aiheuttaa vaikutuksia alueen vesistöihin.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vesitalousvaikutuksia voidaan arvioida suunnitelmassa esitetyn mukaisesti.

Yhteysviranomainen muistuttaa, että uuden tiestön osalta ojien ylityksiin tulee suunnitella silta tai riittävän suuri rumpu, jotta vesien virtaus säilyy ennallaan. Uuden tiestön osalta tulee arvioida sekä rakentamisvaiheen vaikutukset, että uuden tien vaikutukset alueen vesistöihin pidemmällä ajanjaksolla. Mikäli sähkönsiirtoon suunniteltujen maakaapelien sijoittamisessa tulee tarvetta vesistön alitukselle, tulee arvioida alittamisen vaikutukset vesistöön.

Kasvillisuus, arvokkaat luontokohteet ja luonnonsuojelualueet

Hankkeessa on tunnistettu oleelliset luontoselvitystarpeet sekä luonnonympäristöön kohdistuvat hankkeesta mahdollisesti aiheutuvat vaikutusmekanismit.

Yhteysviranomainen kuitenkin huomauttaa, että yva-lain 12 §:n edellyttämien merkittävien vaikutusten arvioimiseksi hankkeesta vastaavan on selvítettävä hankkeen vaikutusalueen nykytilaa riittävällä tavalla, jotta nämä vaikutukset on mahdollista arvioida. Luonnonympäristön nykytilan selvityksissä tulee kiinnittää huomiota siihen, että selvitykset tehdään oikeaan selvitysaikaan, soveltuvilla menetelmillä sekä erityisesti maastoinventointien ajalliseen riittävyteen huomioiden hankealueen laajuus. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää siihen, että selvitysten inventointialueet on esitetty asianmukaisesti selvitystulosten raportoinnissa. Selvityksissä esille nousseet epävarmuustekijät on syytä nostaa selkeästi esille.

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitysten osalta tulee täsmentää ja kartoilla ilmaista, mille alueille maastoinventoinnit ovat kohdentuneet ja miten niissä on huomioitu esimerkiksi vain tiettyyn aikaan hyvin havaittavissa olevat arvokkaat lajit (esim. eräät kämmekkälajit). Yhteysviranomainen muistuttaa, että kasvillisuusselvityksiä on kohdennettava suunnitelluille rakentamisalueille (mm. tiestö, voimaloiden alueet, voimajohdot), jotta hankkeen koko kasvillisuuteen ja luontotyypeihin kohdistuvien vaikutusten alue tulee selvitettyksi. Kasvillisuusselvitysten kohdentamisessa olisi hyvä ottaa huomioon myös kaavoituksen edellyttämät selvitystarpeet.

Yhteysviranomainen pyytää huomioimaan Metsähallituksen Lapin Luontopalveluiden lausunnon soidensuojelualueiden osalta.

Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi

Yva-ohjelmassa on tunnistettu luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukaisen Natura-arvioinnin tarve kolmelle hankkeen läheisyydessä olevalle Natura-alueelle: luonto- ja lintudirektiivin perusteella Natura 2000 -verkostoon sisällytetyille alueille Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat (FI1301602, SAC/SPA) sekä Kuivasjärvi (FI1301611, SAC/SPA) ja luontodirektiivin perusteella Natura 2000 -verkostoon sisällytetyille alueelle Runkaus (FI1301601, SAC). Muiden hankkeen läheisyydessä olevien Natura-alueiden osalta on esitetty vaikutusten tarkastelua Natura-arviointiselvityksellä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että tarve Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi (Natura-arvioinnit ja Natura-selvitykset) on tunnistettu asianmukaisesti. Kuten yva-ohjelmassa on todettu, erityistä painoarvoa tulee kohdistaa linnustovaikutusten arviointiin ja siinä yhteisvaikutuksiin muiden hankkeiden kanssa. Mikäli lähtötiedot ovat puutteellisia, tulee niitä täydentää maastonselvityksin. Yhteysviranomaisen korostaa, että arvioinnissa on tuotava selkeästi ja yksiselitteisesti esille kaikki Natura-alueisiin kohdistuvat vaikutukset ja niitä tulee havainnollistaa kuvin ja kartoin. Arvioinnin tulee myös perustua ajantasaisiin ja tarkkoihin tietoihin, mukaan lukien laji- ja luontotyyppitiedot.

Yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan myös mitä Metsähallituksen Lapin Luontopalvelut on Natura-arvioinnista lausunut.

Linnusto

Yhteysviranomaisen katsoo, että yva-ohjelmassa on tunnistettu ja selkeästi esitetty tuulivoimahankkeen vaikutusmekanismit linnustoon. Yleisesti linnustonselvitysten raportoinnissa tulee esittää käytetyt kartoitus/laskentamenetelmät, selvitysajankohdat sekä kartoilla alueet, joille selvitykset ovat kohdentuneet. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että hankkeen todennäköisesti merkittävien ympäristövaikutusten selvittämiseksi, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, on oltava riittävät tiedot myös nykytilanteesta, johon muutosta on mahdollista verrata luotettavasti.

Yhteysviranomaisen pitää pölkökartoituksiin käytettyä aikaa riittävänä ja siinä käytettyä kartoitusmenetelmää asianmukaisena. Kuitenkin kartoitusten ajankohdan osuessa vuoteen, jolloin myyrätilanne on ollut erityisen heikko, ei kartoituksissa saatua tulosta voida pitää luotettavana, kuten ohjelmassakin on todettu.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että vaikutusten arvioinnin tulee perustua asianmukaisiin nykytilan selvityksiin.

Hankealueen ollessa varsin laaja, yhteysviranomaisen katsoo, että esitetty metsäkanalintujen soidinpaikkaselvityksiin käytetty aika on riittämätön yleispiirteisenkin nykytilan selvittämiseen. Erityisesti metson soidinpaikkojen selvittäminen on suhteellisen työlästä johtuen lintujen arkuudesta sekä lyhyestä havainnointiajankohdasta. Yhteysviranomaisen katsoo, että metsäkanalintuseelvitykset ovat osa pesimälinnustoseelvityksiä ja siten oleellinen osa arvioitaessa hankkeen vaikutuksia linnustoon.

Varsinaisen pesimälinnustoseelvityksen osalta kartoitukseen varattu aika on myös riittämätön pesimälinnuston nykytilan selvittämiseksi suhteessa selvitysalueen laajuuteen ja siellä esiintyviin elinympäristöihin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan yva-ohjelmassa esitetty yhden käyntikerran laskentaan perustuva menetelmä ei ole riittävä antamaan luotettavaa kuvaa alueen pesimälinnustosta, sillä lajien pesinnäanalointiajankohdissa on eroja ja lajien havaittavuus eri aikoina vaihtelee.

Hankkeen alueelle tai sen läheisyyteen sijoittuu useita petolintujen reviirejä. Yhteysviranomaisen korostaa, että luotettavan vaikutusarvioinnin pohja määräytyy asianmukaisten arviointiaineistojen perusteella. Petolintuseurannan raportoinnissa on tarpeen ilmoittaa, mihin reviireihin seuranta kohdistunut ja kuinka seuranta-aika on näiden kesken jakautunut. Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota Metsähallituksen Lapin Luontopalveluiden lausunnon mukaisesti siihen, että hankealuetta lähimmät suuren petolinnun aktiiviset pesäpaikat on yva-ohjelmassa määritelty siten, että emo on ollut reviirillä viimeisen kolmen vuoden aikana. Kyseinen kolmen vuoden seurantajakso aktiivisen pesäpaikan määrittämisessä ei tarkoita, etteikö tätä kauemmin asumattomana oleva pesäpaikka olisi suurelle petolinnulle mahdollisesti tärkeä. Yva-ohjelmassa ei ole huomioitu, että lähempänä hankealuetta tunnetaan yksi pitkään asumattomana ollut suuren petolinnun pesäpaikka. Pesäpaikan merkitystä ja hankkeen vaikutuksia pesäpaikkaan tulee myös arvioida.

Suuren petolinnun osalta lajin reviirin eniten käytettyjen osien sijoittumista pesimäreviireillä on pystytty mallintamaan. Yhteysviranomaisen suosittelee käyttämään soveltuville osin suuriin petolintuihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin apuna mm. edellisen kaltaista mallintamista. Yhteysviranomaisen toimittaa hankkeesta vastaavalle mallintamista koskevan julkaisun tiedot.

Yva-ohjelmassa on todettu, että alueen läheisyyteen sijoittuvan Kivalojen vaarajakso ohjaa jossain määrin lintujen muuttoa ja lisäksi on todettu, että Martimoaapa sekä Runkauksen luonnonpuiston suot saattavat toimia lintujen muuttoa ohjaavana tekijänä. Ottaen edellä mainittu huomioon, on muutonseurantaan yva-ohjelmassa esitetty aika (6 päivää syksyllä ja 6 päivää keväällä) yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan riittämätön. Luotettavan, alueen kautta kulkevan lintujen muuttoon liittyvän aineiston hankkimisen perusosa on usein hankkeen alueella ja/tai sen läheisyydessä tehtävä muutonseuranta, sillä riittävän laajaa ja yksityiskohtaista tietoa alueen kautta kulkevasta muutosta on harvemmin valmiiksi saatavilla. Luotettavan muutonseuranta-aineiston kerääminen havainnoista on erittäin riippuvainen suotuisista sääolosuhteista sekä lisäksi soveltuvista tarkkailupaikoista, käytetystä havainnointivälineistöstä sekä tarkkailijoiden pätevydestä. Ajallisesti lyhyt tarkkailu lisää epävarmuutta myös sen osalta, ovatko valikoituneet muutontarkkailupäivät osuneet sellaisiin muuttopäiviin, josta voi tehdä luotettavia johtopäätöksiä alueen kautta kulkevasta lintujen muutosta otannan ollessa hyvin niukka.

Muuttolinnuston selvitysten osalta on esitettävä havaintojankohdat ja -olosuhteet, käytetty havaintovälineistö, tarkkailupisteiden sijoittuminen ja niiden näkemäsektorit sekä tarkkailupaikkojen näkemäsektorien kattavuus suhteessa Lyypäkin hankealueeseen on hyvä esittää. Yhteysviranomaisen suosittelee törmäysmallinnusten hyödyntämistä vaikutusten arvioinnin tukena. Muuttolinnuston osalta korostuvat erityisesti yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa ja asiaa tulee tarkastella riittäväällä laajuudella.

Yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan myös, mitä Metsähallituksen Lapin Luontopalvelut on esittänyt lausunnossaan linnustovaikutusten arviointiin liittyen.

Muu eläimistö

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan muun eläimistön osalta selvitystarpeet on tunnistettu asianmukaisesti. Viitasammakon osalta maastokartoitusten menetelmäkuvausta tulee tarkentaa. Viitasammakkokartoitukset ovat ajallisesti riittäviä, mikäli hankkeen rakentamisalueita sijoitetaan lähtökohtaisesti muualle kuin potentiaalisiin viitasammakon elinympäristöihin tai niiden välittömään läheisyyteen. Yva-ohjelmassa on todettu, että selvitykset on tehty lajin inventoinnista olevien ohjeiden mukaisesti, mutta ohjelmassa ei kuitenkaan ole viitattu mihinkään ohjeistukseen.

Lepakkoselvityksen osalta yhteysviranomaisen toteaa, että alueen laajuuteen nähden tehtyä lepakkoselvitystä ei voi pitää asianmukaisena, ellei hankealueen merkityksestä lepakoille ole riittävästi olemassa olevaa tietoa. Lepakot lukeutuvat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Lisäksi Suomi on sitoutunut Euroopan lepakoiden suojelusopimukseen, jossa on velvoitteita koskien lepakoiden huomioon ottamista maankäytön suunnittelussa. Hanke toteutuessaan muuttaa alueen maankäyttöä, joten siitä voi kohdistua vaikutuksia myös lepakoihin. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että lepakkoselvityksillä saadaan osaltaan tietoa alueen nykytilasta, jota hyödyntämällä voidaan arvioida hankkeen vaikutuksia ympäristöön. Näennäisesti tehty ja alueen laajuuteen nähden liian niukka kartoitus ja muutoinkin yleisten kartoitusohjeiden vastainen selvitys ei tuota vaikutusarvioinnissa tarvittavaa luotettavaa tietoa.

Poronhoito

Yva-ohjelmassa on tunnistettu hankkeen vaikutuksia poronhoitoon ja poronhoitoon liittyen tehdään selvitys. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että selvityksessä tulee huomioida maakuntakaavan määräykset eli poronhoito tulee ottaa huomioon suunnittelussa ja turvata sen toimintaedellytykset. Yva-selostuksessa on arvioitava tuulivoimaloiden, voimajohdon ja rakennettavan tieverkon vaikutus poronhoitoon, kuten laiduntamiseen eri vuodenaikoina, vasomiseen ja erotuksiin.

Yhteysviranomaisen painottaa paliskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä ja poronhoitolain 53 §:n mukaisia neuvotteluita. Poronhoidon selvitykseen ja vaikutusten arviointiin tulee saada ajantasaisia, tarkkoja ja etenkin kokemukseen perustuvia tietoja porojen alueidenkäytöstä ja eri alueiden merkityksestä poronhoidossa. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä sitä, että yva-ohjelmassa esitetyn mukaisesti gps-pantojen paikannustietoja hyödynnetään nykytilakuvauksessa sekä vaikutusten arvioinnissa. Pantaseurannan avulla saadaan vertailukelpoista tietoa porojen liikkumisesta tuulipuiston hankealueella ennen rakentamista, rakentamisaikana sekä tuulipuiston ollessa toiminnassa. Poronhoitoa koskevaan selvitykseen osallistuvien pätevyystiedot tulee ilmoittaa yva-selostuksessa.

Isosydämaan paliskunnan alueella tai läheisyydessä on suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita, kaivostoimintaa sekä muita hankkeita. Lyypäkin tuulivoimahankkeen vaikutuksia Isosydänmaan paliskunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin tulee arvioida siten, että otetaan huomioon myös muista hankkeista paliskunnan toimintaan kohdistuva paine. Yhteysviranomaisen katsoo, että yhteisvaikutusten arviointi muiden hankkeiden kanssa on erityisen tärkeää tässä

hankkeessa. Yva-selostuksessa tulee esittää arviointi eri hankkeiden yhteisvaikutuksista myös poronhoitoon.

Yva-selostuksessa tulee esittää vaikutusten arvioinnin lisäksi keinoja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja tuloksia poronhoitolain mukaisista neuvotteluista paliskunnan kanssa. Yva-selostuksessa tulisi olla valmiina varteenotettava suunnitelma poronhoitorakenteiden muutoksista tai korvauksista sekä muista kompensatioista. Poronhoidolle aiheutuvista alueidenkäytön muutoksista tulee tehdä ehdotus seurantajärjestelyistä. Hankkeesta vastaavan tulee osallistua seurantajärjestelyiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä yva-ohjelmassa esitettyjä menetelmiä poronhoitoon liittyvien tiedon keräämisen ja vaikutusten arvioinnin osalta.

Yhteysviranomaisen korostaa, että yhteistyö paliskunnan kanssa on olennaista hankkeesta aiheutuvien vaikutusten arvioinnissa ja yhteisvaikutusten laadukkaan arvioinnin varmistamisessa. Hankkeen hyväksyttävyyden kannalta yhteiset neuvottelut voivat olla merkittäviä. Poronhoitolain 53 §:n mukaisia neuvotteluja on hyvä järjestää niin monta kuin katsotaan tarpeelliseksi.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi

Yva-ohjelman mukaan ihmisiin kohdistuvien merkittäviä vaikutuksia arvioidaan olevan esimerkiksi tuulivoimapuiston rakentamisen koetut vaikutukset virkistyskäyttöön (metsästys, marjastus, ulkoilu), maiseman muutoksiin, tuulivoimaloiden aiheuttama ääni ja välke sekä tuulivoimaloiden lapoihin kertyvän jään turvallisuusriskit. Ihmisten päivittäistä elämää ja asuinympäristön viihtyisyyttä koskevia nk. sosiaalisia vaikutuksia syntyy sekä tuulivoimapuiston rakentamisen että sen toiminnan aikana.

Arvioinnin lähtötietoina käytetään muiden vaikutustyyppien vaikutusarviointeja (esim. vaikutukset maisemaan, äänimaisemaan ja valo-olosuhteisiin), sidosryhmätilaisuuksien, kuten seurantaryhmän tietoja, yva-menettelyn aikana saatuja lausuntoja ja mielipiteitä sekä mahdollisia kirjoituksia mediassa. Lisäksi toteutetaan asukaskysely, joka vaikutusten arvioinnin tueksi ja paikallisen osallistumisen lisäämiseksi. Kysely kohdennetaan hankkeen lähialueelle sijoittuville 300 asuin- ja lomarakennusten omistajille. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan myös yleisötilaisuudet ovat tärkeitä sidosryhmätilaisuuksia, joista saatua tietoa ja materiaaleja on hyvä käyttää arvioinnissa. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että sosiaalisen median kirjoituksia on syytä käyttää harkiten aineistona.

Yva-ohjelman mukaan hankealueesta suuri osa on monikäyttömetsää, joka on virkistyskäyttäjien vapaassa käytössä jokamiehenoikeuksien perusteella. Hankealueen välittömään läheisyyteen ei sijoitu matkailupalveluita, mutta muutamat etäämmällä sijaitsevat matkailupalveluyritykset hyödyntävät Martimoaavan soidensuojelualueen reitistöjä tai Simojen kalavesiä ja virkistyskäyttömahdollisuuksia. Hankkeen vaikutuksia alueen virkistyskäytölle tulee arvioida ja vaikutusten arviointiin tulee ottaa mukaan reitistöt ja kulkureitit sekä niiden mahdollinen risteäminen hankkeen takia rakennettavan tiestön kanssa. Annetun palautteen perusteella hankealueella on merkitystä matkailun ja virkistyskäytön, etenkin kalastuksen kannalta. Hankealueen ja hankkeen vaikutusalueen merkitys matkailulle ja matkailuyrityksille tulee arvioida, mielellään yhteistyössä matkailuyritysten kanssa.

Yva-selostuksessa tulee yleispiirteisellä tasolla tunnistaa muutokset sekä hanke- että vaikutusalueen kiinteistöjen käyttöön. Yva-selostuksessa tulee tuoda esille, mikäli kiinteistöille aiheutuu merkittäviä taloudellisia vahinkoja hankkeen vuoksi.

Simossa on yhteensä 10 metsästysseuraa ja niiden sijoittuminen suhteessa hankealueeseen tullaan esittämään kartalla yva-selostuksen yhteydessä. Yhteysviranomaisen pitää esittämistapaa hyvänä. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että metsästysseuroja haastatellaan vaikutusten arviointia varten. Hankkeen vaikutuksia metsästysseurojen toimintaedellytyksiin, kestävään metsästykseseen, riistanhoitoon ja seuratoiminnan jatkumiseen tulee arvioida ja mahdollisesti esittää vaikutuksia vähentäviä toimenpiteitä. Mahdollisiin muutoksiin on etsittävä ratkaisuja yhteistyössä paikallisten riistanhoito- ja metsästysseurojen kanssa.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon hankealueen erämaisuuden väheneminen ja sen vaikutus alueen virkistyskäytön kokemukseen. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota myös ihmisten kokemukseen tuulivoimaloiden aiheuttamasta melusta elinympäristössä.

Vaikutukset radioviestintään

Tuulivoimalat saattavat aiheuttaa häiriöitä tv- ja matkaviestinverkon toimintaan sekä tutkiin ja radiolinkkeihin. Eri osapuolten tulee tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, että TV- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi tai mahdolliset häiriöt ovat poistettavissa. Tuulivoimahankkeesta vastaavan tulee olla yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin radiojärjestelmien omistajiin

lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä sekä teleoperaattoreita tulee aina informoida tuulivoimahankkeesta.

Yva-selostuksessa tulee tunnistaa radio-, tv- ja matkaviestinverkon häiriöiden aiheuttajat ja esittää lieventämiskeinoja. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että hankkeesta vastaava on vastuussa mahdollisten häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista. Hankkeesta vastaavan tulee varautua esittämään suunnitelma tuulivoimaloiden radio-, tv- ja matkaviestinverkon lähetyksille aiheuttamien mahdollisten häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi. Suunnitelmassa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoimahankkeet.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että aineistossa olevat viittaukset Liikenteen turvallisuusvirasto Trafista sekä Viestintävirasto Ficorasta muutetaan viittauksiksi Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiksi.

Vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan

Hankkeesta vastaava on pyytänyt Puolustusvoimilta lausunnon lokakuussa 2020 37 tuulivoimalan (korkeus 300 metriä) rakentamisesta Lyyppäkin alueelle. Lausunnossaan (14.12.2021) Puolustusvoimat eivät vastusta hankkeen rakentamista. Yva-ohjelman mukaan Puolustusvoimilta pyydetään uusi lausunto tarkennetuilla voimalamäärillä ja -sijainneilla ennen kaavan hyväksymiskäsittelyä.

Vaikutukset liikenteeseen

Yhteysviranomaisen katsoo, että liikennevaikutusten aiottu arviointi on esitetty yva-ohjelmassa riittävällä tasolla. Liikennevaikutusten arviointi ei kuitenkaan kuulu hankkeen keskeisimpiin arvioitaviin vaikutuksiin. Vaihtoehtotarkastelussa tulee ilmetä vaihtoehtojen erot liikennevaikutusten suhteen.

Yva-ohjelmassa on esitetty tieliikenteen nykytilaa, liikennemääriä, tiestön ominaisuuksia, kuten päällysteitä ja nopeusrajoituksia koskevia seikkoja sekä mahdollisia tuulivoimaloiden kuljetusreittejä. Yhteysviranomaisen painottaa, että liikenteeseen liittyviä tietoja tulisi havainnollistaa yva-selostuksessa myös karttoina, kuten yva-ohjelmassa on alustavien kuljetusreittivaihtoehtojen osalta tehtykin. Alueen tiestöä kuvaava kartta olisi esimerkiksi auttanut hahmottamaan nykytilannetta tiestön osalta.

Erikoiskuljetusten osalta yhteysviranomaisen toteaa, että tiestön kantavuus voi rajoittaa erikoiskuljetusten suorittamista ja huonokuntoisimmilla teillä kuljetukset ovat

mahdollisia vain heinäkuussa tai talvella tiestön ollessa jäässä. Kuljetusreittiä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon erikoiskuljetuksen tilan tarve ja maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky.

Yva-selostuksessa on tärkeää arvioida suunnitellun tuulivoimapuiston liikenteelliset yhteisvaikutukset muiden alueen tuulivoimapuistojen ja suurten rakennushankkeiden kanssa. Yva-ohjelmassa on otettu huomioon asianmukaisesti Liikenneviraston tuulivoimalaohje vuodelta 2012 sekä Liikenneviraston Sähkö- ja telejohdot ja maantiet -ohje vuodelta 2018.

Vaikutukset yleiseen turvallisuuteen ja arvio ympäristöriskeistä

Turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden aiheuttamat mahdolliset häiriöt vaaratiedotteiden saatavuuteen. Tuulivoimalat voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv-vastaanottoon etenkin sijoituessaan lähetysaseman ja kiinteistön väliin.

Yva-ohjelman mukaan turvallisuutta lisäävät esim. tuulivoimaloiden rakentamista ohjaavien suojaetäisyyksien noudattaminen sekä Finanssiala ry:n turvallisuusohje Tuulivoimalan vahingontorjunta (2017). Hankkeen yleistä turvallisuutta arvioidaan tarkistamalla turvaetäisyyksien toteutuminen. Ympäristö- ja turvallisuusriskit sekä häiriötapahtumat tunnistetaan ja arvioidaan niiden todennäköisyyttä.

Yhteysviranomaisen toteaa, että yva-selostuksessa tulee esittää myös ympäristö- ja turvallisuusriskeihin sekä häiriötapahtumiin varautuminen ja vaikutusten lieventäminen.

Vaikutukset toiminnan jälkeen

Yva-ohjelman mukaan toiminnan päättymisen aikaiset ja sen jälkeiset vaikutukset arvioidaan olettaen, että alueilla olevat maanpäälliset voimalarakenteet puretaan ja betoniperustukset sekä kaapelit jätetään maahan. Yhteysviranomaisen katsoo, että tuulivoimaloiden käytön loppumisen aiheuttamat vaikutukset tulee arvioida, etenkin tuulivoimaloiden purkaminen. Eri tahojen vastuut tulee selvittää tämänhetkisen lainsäädännön näkökulmasta (hankkeesta vastaava, maanomistaja, kunta, valtio). Myös mahdollisista vaihtoehtoisista tuulivoimaloiden käytöstäpoiston tavoista tulee tehdä vertaileva vaikutusten arviointi.

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että arvioinnissa otetaan kantaa luonnonympäristön palautumiskykyyn ja alueen käyttömuotoihin hankkeen jälkeen.

Vaikutusten seuranta

Yva-ohjelmassa on esitetty, että yva-selostukseen laaditaan yleispiirteinen suunnitelma hankkeen vaikutusten seuraamiseksi. Suunnitelma seurannasta laaditaan arvioitujen vaikutusten ja niiden merkittävyyden perusteella.

Yhteysviranomaisen katsoo, että suunnitelma poronhoidon seurannasta tulee tehdä yhteistyössä paliskuntien kanssa. Suunnitelmassa seurannan järjestämiseksi tulee esittää myös seurantatietojen raportointimenetelmät ja aikataulut sekä tiedon jakaminen.

Osallistumisen järjestäminen

Viranomaiset on osallistettu yva-lain 8 §:n mukaisessa ennakkoneuvottelussa jo yva-ohjelman valmisteltaessa. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että ennakkoneuvottelussa on keskusteltu hankkeesta ja sen suunnittelusta.

Osallistumisen järjestämisen kuvauksessa on tunnistettu seurantaryhmään kutsuttujen tahojen kautta hankkeeseen liittyvät viranomaiset sekä muut sidosryhmät ja osalliset. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että keskustelumahdollisuuksia on annettu ja annetaan myös yva-selostusvaiheessa yleisötilaisuuksien muodossa.

Yhteysviranomaisen painottaa, että paikallista tietoa, osaamista ja kokemusta tulee erityisesti hyödyntää vaikutusten arvioinnissa osana osallistavia tiedonhankintamenetelmiä. Vaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota haitallisten sosiaalisten vaikutusten vähentämiseen.

Arviointiohjelman laatijoiden ja yhteysviranomaisen pätevyys

Yva-ohjelmassa on esitetty hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin osallistuva työryhmä asiantuntijoittain. Työryhmän jäsenistä on esitetty koulutustausta ja kokemusvuodet sekä mikä arviointitehtävä tai vastuualue kuuluu kullekin työryhmän jäsenelle. Myös alihankintana tehtävien selvitysten laatijat, koulutustausta ja kokemusvuodet on esitetty yva-ohjelmassa. Yhteysviranomaisen pitää yva-ohjelman laatijoita pätevinä.

Yhteysviranomaisen lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet hydrogeologi Anne Lindholm (FM, geologia, pohjavedet), vesitalousasiantuntija Anna Kurkela (MTI, YAMK, vesitalous), ylitarkastaja Riku Tapio (HM, kulttuuriympäristö), ylitarkastaja Eira Järviluoma (FM, liikenne), ylitarkastaja Olli-Pekka Vieltojärvi (FM, ympäristönsuojelu) ja ympäristötarkastaja Heli Lehvola (FM, luonnonsuojelu, Natura).

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN

Yhteysviranomaisen toimittama lausuntonsa hankkeesta vastaavalle. Lausunto toimitetaan tiedoksi asianomaisille viranomaisille ja mielipiteen esittäneille tahoille.

Arviointiohjelmalausunto julkaistaan ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa <http://www.ymparisto.fi/lyypakintuulivoimahankeYVA>.

SUORITEMAKSU, SEN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA OIKAISUMAHDOLLISUUS

Suoritemaksu on 8 000 €.

Arviointiohjelmasta annettavasta yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on määritelty tavanomaisen hankkeen mukaisesti (11–17 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ely-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ely-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus (1259/2021) elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2022 2 §

ASIAKIRJAN HYVÄKSYMINEN

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Heini Ervasti ja ratkaissut yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

JAKELU

Hankkeesta vastaava

TIEDOKSI

Lausunnon antaneet

Mielipiteen esittäneet

Tämä asiakirja LAPELY/241/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/241/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Ervasti Heini 05.07.2022 10:21

Ratkaisija Ruokanen Leena 05.07.2022 10:43